

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Talán . . .

Budapest, augusztus 28.

(v.) „Je m'en vais chercher le grand Peut-être” — ez szavakkal vett Rabelais bucsut az élettől: utnak indult, hátha rábukkan a nagy Talánra. Talán . . . Amit e siralom völgyében hiába kerestél, amott meglesi talán. Itt tüvé tette a teremtés kis és nagy zugait, hogy rátaláljon arra, amit szomjazva kerestél: az igazságra, mely a lélek harmóniájának forrása; de szomját nem oltathta, mert minden kutatása meddő maradt. Most aztán kiszáll a lelke a nagy mindenségbe, a végtelen ismeretlen birodalmába; szabálytalanul, öntudatlanul, terv és szándék nélkül fog a világűrben lebegni, talán andalogva zefirszárnnyakon, talán száguldvá zivatarfelhők nyergében, és bolygása közben, melynek célja nincs, hozzásegíti céljához a véletlen — talán. Hiszen sokszor van úgy, hogy az ember okosan és szorgosan keres, de hiába; aztán, hogy feladta a reményt s kiverte fejéből a meddő keresés gondját s bosszuságát, rátevé a pillantása arra, amit kerestél volt. Vagyis: ha a logika a csüggedést tanácsolja, megmarad még mindig végső biztatásul a véletlenbe vetett hit: — talán.

Ő felsége ma elutazott. Bécsbe: királyi vendéget fogadni. Aztán hazánk déli vidékére: hadgyakorlatot nézni. Onnan vissza Bécsbe: dícsőült hitvesének gyászmiséjén imádkozni. Aztán Gácsországba: a nagy manővereken ismét legfőbb haduri tisztét teljesíteni. Majd megint vissza Bécsbe: császári szövetségesét baráti vendéglátásban részesíteni. Mindebbe belelelik e hó hátralévő pár napja s a jövő hónap javarésze. Hát a magyar válsággal mi lesz azalatt? A tanácsalban rezignáció azt feleli erre: *érik*. A kétségbeesett pesszimizmus ellenben úgy véli, hogy *mérgesedik*. Igaza lehet mindkettőnek. Ez a válság olyan, mint a kelevény: mérgesedvén érik. S a király mégis elutazott. Még nem talált gyógyító irt a kele-

vényre, mégis hosszabb időre távozik. Még nem talált orvost, aki vállalná, hogy baj nélkül kivágja a monarchia eleven testéből a fekélyes részt, nehogy vérmérgezés származzon belőle, — a király mégis tovastie a beteg mellől, bár időhöz kötött, de másodrangú jelentőségű dolgait intézni.

Nyilvánvaló, hogy ennyi hetet, mikor az idő olyan drága, nem azért szán mellékes dolgaira ő felsége, mintha kicsinyelné a válság fontosságát, vagy könnyűnek venné a megoldás problémáját. Sőt talán épp azért távozik körünkől annyi időre, mert tisztán látja, milyen végzetes a baj s milyen lehetetlen a kedve szerint való megoldás. És elmevendéglátni s béke idején háborusdít nézni. Egyik birodalma délkeleti határától végigbarangol másik birodalma északi megyéjéig, — hogy kiszellőztesse uralkodói gondoktól izzó koponyáját? Talán . . . De talán azért, hogy amit itt köztünk szorgosan és tudatosan kerestél, ahhoz hozzásegítse annyi idő alatt valamely jóságos véletlen, hajóját egyszerre két vihar is csapodja, sziklaszirtek merednek elébe jobbról is, balról is, hát teligózzel nekiindul a zajló haboknak s kivetí horgonyát a véletlen amaz oceanjába, melynek talán a neve. Talán! . . . Annyi hét alatt talán lehül az ellenzék vére. A közvélemény is megfordul talán. Talán jó valamely váratlan szerencse vagy valamely váratlan balsors e nemzetre, amaz, hogy nagylelkűvé hangolja, emez, hogy elkábita. A Kelet is forrong, kráteréből baljóslatu dübörgés hallszik, itt-ott égő kövek is repülnek fel belőle; ami ezt az országot belső harcainak hirtelen felüggesztésére bírhatná, tehát a Balkánon is elődjá magát talán. Aztán Ausztriát amugy is a valószínűségek hazájának szokás nevezzük; s Koerberék, akik eddig dühösen ágaskodtak a magyar nemzet követeléseinek teljesítése ellen, egy szép napon megjuhászodnak talán. Talán azért, mert a csehek maguk is a cseh kommandóra

spekulálnak. Talán azért, mert a németek a vámterület közösségét féltik ama haragos visszahatástól, melyet ellentállásuk a magyar közvéleményből kezd kiváltani. Talán megjö Goluchowskinak is a jobbik esze s belátja valahára, hogy a belső visszavonásnak ama megdöbbentő képe, amit ezidőszert a monarchia az ámuló világnak nyújt, sokkal ártalmasabb, mint a közös hadsereg amugy is jórészt fiktív és teljesen törvénytelen egyességének megdölése.

Talán . . . Hátha . . . Esetleg . . . Ki tudja . . . Ime az udvari politika egész bölcsességének ilyen változatosak az árnyalatai. Ha nem segít a talán, még mindig jöhet egy hátha. Ha ez is elmarad, elibénk dukkanhat a jó Isten kegyelméből egy esetleg. S ha se talán, se hátha, se esetleg, akkor is ki tudja, nem történik-e valamelyes megváltot csuda. Hát idejuttott a bécsi politika a maga csökkönyösségével és rövidlátásával. Amig az udvar az osztrák züllésből a magyar nemzet szerető bizalmába menekülhetett volna, se nem kereste, se nem találta meg az utat, mely a nemzet szívének középehez vezet el. Mialatt a Lajtán tul rohamosan romlott el minden, azalatt eszükágába se jutott arról gondoskodni, hogy legalább Magyarországon ne indulhasson meg a bomlás folyamata. A dualizmust odaát megtámadta a német centralizmus, mely sokallotta, s a szláv politika, mely három-négy részre is akarta a kettős monarchiát szétbontani. Mindezzel diadalmasan lehetett volna szembeállítani, ha teremtenek gazdasági jólléttel egy boldog, közjogi előzékenységgel egy megelégedett Magyarországot. Ez aztán megvédte volna nemcsak a trónt és magát, hanem Ausztria államegységét és a dualizmust is. De hát ez nem kellett nekik. Magyarországot boldoggá s a magyar nemzetet Ausztriával szemben erőssé semmi cél kedvéért nem szabad tenni: még a dualizmus és a trón sikeres oltalmának kedvéért sem. Magyarország hadd nyomorog-

TÁRCA

Isten emberei.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Erdős Renée.

Kora hajnalban utra kelt a művész hitvesével.

Nekivágtak az országotnak, mely még egészben néptelen volt. Mögöttük a falu még aludta csendes, nyugalmas álmát.

Kelet felől az ég alighogy derengett.

A nap még messze volt.

A művész és hitvese vidáman kelt utra.

Miután egy kis patakban egyenként megfürdtek, frissek voltak, mint a kelő reggel, és harmatosak, mint az utsaló virágok.

Az asszony szöke, hullámos haján a széles, fehér pástorkalap hátra volt csusztatva, hogy a hűvös reggeli szellő szabadon érje homlokát. Füzetlen testén a sima szabású vászonruha könnyedén simult meg. Redői leértek kicsiny, szandálos lába fejére, mégis az ut porát nem érték. Fehér és finom kezein szürke pamutkeztü, a hátán, valamint az urán is kicsi és könnyű batyu: egy öltözet ruha, kevés fehérenemű s az utfélen való étkészítés szükséges tárgyak, továbbá fésű és varrószekők.

— Ma nagy utat teszünk, — mondta a férfi, — mire a nap felkel: elérjük a legközelebbi falut, ahol kenyeret, tejet és gyümölcsöt veszünk. Reggeli után folytatjuk utunkat a völgy mentén,

ahol gyönyörű látványban lesz részünk. Egy fa alatt letelepszünk, néhány vázlatot készítek és te azalatt pihezsz.

— Igen, testvérem, — mondta az asszony és sugaras szeme megpihent az ura alakján, derűs, nagy szerelimmal. — Én azalatt majd olvasok, hogy ne kelljen zavarnom téged. Mert ha úgy tétlenül ülök melletted, meg nem állhatom, hogy ne szóljak hozzád, nagy, teremő homlokod meg ne simogassam.

Felértek egy dombra, ahol mindaketten megálltak és visszánéztek. Gyönyörű mezősgé terült el körülöttük. Nem messze szines mákföldök; egész lejtők beborítva a tarka hullámokkal s az asszony lelke nevetett a gyönyörűségtől.

— Milyen messze van Páris! — mondta és kezét ráttette az ura kezére, aki a simogatást gyöngédén visszaadta. — Hogy sajnálom azokat az embereket, akik ott maradtak, a nagy zajos életvisárban, amely mindent megront fojtó gőzkörével. S milyen boldogok vagyunk mi ketten, akiknek lelkét Isten megillette s kik az ő sugallatára keltünk zarándokutra. Milyen messze tőlünk minden hiúság és bün. Mivelünk az Isten kísérő és támogató keze.

— És a művészet magasztos eroje — folytatta a férfi. — E pillanatban érzem, hogy megközelitem azt, ami jóság és szeretet, mert áldásomat küldöm a messze világ minden élő teremtményére. Legyen áldott az ember és az álkotás. Legyen áldott a fü, amit az ég harmata öntöz. Áldott minden hajlék, amelyben egy szemernyi jóság és szeretet lakozik. És szászorosán az, amelyikbe szenvedés költözött.

Az asszony ráhajolt az ura kezére és meg-

eszkolta melegen, áhitattal. És tovább menve beszélgettek nagy eszményükről, Tolstojról és írásairól. Aznap egy esztendeje volt, hogy egybekeltek, miután régóta nagy lelki rokonság füzte őket egybe. Egy esztendő óta férj és feleség s még nem illették egymást másképpen, mint testvéri csókkal. A fiatal anachoréta bünnek tartotta volna magához ölelni, mielőtt meg nem kísérl önmgát; lelkében elég erőt és tudatot nem érez ahhoz, hogy a testi szerelem után is a régi marad érzésben a nőhöz s hogy az eszmény, mit magának felöle alkotott: épen marad meg az első ölelés után.

Egy évig tanulmányozta önmgát s a próbát kiálta. Oly végtelen tisztaságban látja lelkében a nőt, hogy nem félt a földi szerelem rontó hatásától. Remegő szívvel és földöntuli gyönyörűséggel gondol az eljövendő éjszakára, melyen majd nászukat ülük, valahol a szabad ég alatt, a puha pázsiton, virágillatos, csillagos levegőben.

A nap jó magasan járt, mikor a völgyet elérték. Egy kis patakot is találtak, ahol az asszony kimosta a porlepett fehéreneműt, megszártította a napon s hogy ismét a batyuba kötötte, leült egy fa alá, kezében egy bölcsészeti munkával, és olvasott.

Ertő, finom lelke beleszállt a sorok értelmébe, szinte elfeledkezett mindenről, ami körülötte volt. Ha néha fölvetette fojt, csak azért tette, hogy az urára egy pillantást vessen. Melegbet a letűző napsgaragnál és odaadót, mint maga az örök szeretet.

Hogy a művész munkáját befejezte: elzárta vázlatkönyvét és leült az asszony mellé, aki ez-

jon s hadd maradjon alárendelt állásában még akkor is, ha a dinasztia és a nagyhatalmi tekintély sínylené ezt a politikát. Elszalasztották a kedvező alkalmat, hogy Magyarországól megvívhatatlan menedéket s a magyar nemzetből legyőzhetetlen védősereget csináljanak. Hiába volt a nagy összeomlás Ausztriában, mégse siettek hozzáznak az örömhírel, hogy ime megadatik Magyarországnak a törvényes paritás. Így aztán létrejött a két állam közt par la force majeure des choses az a másik paritás, amely megtámadja életgyökereiben az egész monarchiát és a dinasztia is: a bomlás nyavalyájának a paritás. Ez a monarchia immár egyetlen nagy kórház: lázbeteg népek és fájdalomtól vonagló államok kórháza. Az uralkodó pedig hiába tartott Budapesten annyi konziliumot: a diagnózist ugys tudta, de orvosságot senki nem tudott neki ajánlani. És most elindul ő felsége a kórház mellől házigazdának és hadurnak. Elindul vigasztalanul és reménytelenül. Egyetlen reménye: a véletlen. Nem segít itt már semmi, legfeljebb a Rabelais végső reménye: *le grand Peut-être...*

BELFÖLD

Az elintézték cukorkonfliktus. Az Ausztria és Magyarország között félmerült cukorkonfliktus még sem fog a cukorháborúig fejlődni. A monarchia két államának pénzügyminiszterei tegnap és ma kihallgatáson voltak a királynál, az osztrák pénzügyminiszter pedig ma a kihallgatás után hosszabban tárgyalt magyar kollégájával s úgy értesülünk, hogy sikerült is valami kompromisszumban megállapodniok. Az osztrák kormány tudvalevőleg háromfrankos pótvámot ajánlott meg, míg a magyar kormány csak négy koronáig volt hajlandó lemenni. Az utolsó pillanaton ki-egyeztek ötven percentre s a cukor pótvámját három korona öven fillérben állapították meg. Ezt a megállapodást szeptember 1-ére visszaható erővel törvényjavaslatba foglalják s mindkét törvényhozás elé terjesztik. A magyar törvényhozás azonban, ha ugyan egyáltalán fogja tárgyalni ezt a javaslatot, aligha fogja szó nélkül hagyni, mert magyar gazdasági körökben azt tartják, hogy négy koronánál alacsonyabb pótvám mellett a magyar piacot nem lehet eléggé megoltalmazni az osztrák cukor beözönlése ellen.

Félhivatalosan az elintézték konfliktusról a következőket jelentik:

Az utóbbi hetekben olyannyira kiélezedett cukorkérdés ügyében a magyar és az osztrák kormány között folytatott tárgyalások ma oly megegyezéssel értek véget, amely szerint a cukor-

nak a monarchia egyik államából a másikba való bevitelét után 3/4 korona illetéket kell fizetni, amelyet a küldő állam tartozik bevezetni.

Ha igaz is, hogy a magyar cukoripar és mezőgazdaság nagyobb illetéket vártak a hogy 6 frankos surtaxe volt illatásba véve, aminőt a brüsszeli egyezmény a belföldi fogyasztás biztosítására megállapított, viszont azt is el kell ismerni, hogy a magyar kormány álláspontra annál nehezebbé vált, minél inkább messze kiható következményekkel járó közgazdasági kérdést csináltak e magában véve egyszerű ügyből osztrák részről.

Az érdekelt ipari körök maguk is belátták, hogy a 6 frankos surtaxe fenntartása háborus állapotot idézett volna elő, amelynek elkerülése annál ajánlatosabb volt, mert a Magyarország részéről elengedett illetékel különbözőzet ez ipar kellemetlenül fogja megérezni, de valahogyan mégis elviselhető a nélkül, hogy a repáremelés mostani terjedelmét csökkenteni vagy a repáráratok mostani színvonalukról leszorítani kellene.

A Budapesti Tudósító jelenti: A magyar és az osztrák pénzügyminiszterek között a cukorkérdésben ma folytatott tárgyalások során megegyezés jött létre azon az alapon, hogy a monarchia két állama közötti cukorforgalomban a küldő állam illetéket szedjen, amely fogyasztási cukorra névbe 100 kilogrammonként 3 kor. 50 fillér, nyerscukorra névbe pedig 100 kilogrammonként 3 kor. 20 fillér volna. Az erre vonatkozó törvényjavaslatokat, amelyeknek hatálya a brüsszeli konvenció tartamára szólna és ennél fogva szeptember 1-én, mint a konvenció érvénybelépésétől kezdődnek, amint csak lehet, mind a két törvényhozás elé fogják terjeszteni, hogy a parlamentek által elintéztessenek.

A válság.

Budapest, augusztus 28.

A válság megoldásának terminusa minden várakozás ellenére közelebb toldott. Még tegnap este félhivatalos és hivatalos jelentésekből azt lehetett kiolvasni, hogy a király meghagyja a válságot válságnak s elmegy Bécsbe vendéglátó gazdának, aztán a hadgyakorlatokra hadurnak. Ma a helyzet váratlanul megváltozott. A király ma délelőtt kihallgatáson fogadta gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt s a kihallgatás rendjén kijelentette, hogy szeptember harmadikán este vagy negyediken reggel visszatér Budapestre. A félhivatalos szerint a király azért jön vissza, hogy „a kabinetválság megoldásának akcióját folytassa.” De amit a félhivatalos ilyen óvatosan ír körül, az minden valószínűség szerint azt jelenti, hogy a visszatérő király el is intézi a válságot s megbiz valakit a kabinetalkúttal.

Szeptember első felében tehát valószínűleg lesz már magyar kormány. Politikai körökben azt tartják, hogy az új kormányelnök már ki is van szemelve. Megint erősen hangoztatják Darányi

káját melletted töltöttem, kisírtvén lelkem: elég erős-e egy életet át egyet magában hordani. És úgy találtam, hogy megérdemellek téged, ki tisztá és szent vagy, s ezért ma hitvesemmé teszek az Isten engedelmével. Én vagyok az ifju Tóbiás és te vagy Sára, Ráguel leánya és áldassék az Ur, ki minket egymáshoz vezetett.

Az ifju anachoréta arca átszellemült e szavak kiejtése alatt s a nő leirhatatlan csodálattal nézte és látta, hogy szép, hogy a hosszú fekete haj és szakáll a legnemesebb arcot köríti s hogy a két nagy lelkes szem csillogásában az üdvök üdvének igérete van.

Hihetetlen vágy szállotta meg szívét és leányos érzékei lángra gyulladtak az eljövendő titok megsejtésében.

Féjét szeliden meghajtotta s mint egy szomjuhozó virág, odadólt a férje karjai közé.

És eljött a reggel, nagy pacsírtaszóval és ébresztő szellővel.

És eljött a nap csillogó sugaraival, s csupa aranyban égett tőle az erdő lombkoronája s a virágos rét.

És eljöttek a lepkék, hogy színes szárnyukat csillogtassák a sugaras levegőben.

És eljöttek a méhek, hogy dalos munkájukkal embereknek példát mutassanak.

S fenn az erdőszélen, a harmatos réten, méhzümmögés között, sugaras napfényben, az ég színe előtt összelelkelték a férfit, az asszonyt.

Aztán kéz a kézben, némán folytatták megkezdett utjukat — keresztül az erdőn —

Ignác földművelésügyi miniszter nevét s az ellenzéken tartja magát az a hír, hogy Darányinak a puhatalódására bizonyos missziója már van. Másrészt a megoldás gyorsításának előkészítését látják abban is, hogy a képviselőház elnöke tegnap az ellenzék több tagjával, többek között Kossuth Ferencel és Beöthy Ákossal is tanácskozott. Ebből a szempontból különösebb figyelmet érdemel Kossuth Ferencnek egy újságíró előtt tett nyilatkozata, melyben a függetlenségi párt elnöke arra a kérdésre, hogy hisz-e a válság kielégítő megoldásának lehetőségében, így felelt:

Erre nézve nem nyilatkozhatom, mert találgatásokba nem bocsátkozhatom; de köztudomású dolog, hogy a nemzeti akarat szokatlan erővel és szokatlan egyöntetűséggel a magyar nyelv kérdésében nyilatkozott meg; és eltekintve a helytelen titkolódzások közt keletkezett mendemondáktól, az, aki a bonyolult helyzetben tisztán iparkodik látni, kell hogy arra a meggyőződésre jusson, hogy az a hirasztelés, hogy a korona éppen a nyelvkérdésben nem akar engedni, megfelel a valóságnak. Pedig én úgy tudom, hogy e nélkül sem a függetlenségi párt, sem az ország — a kormányparti kerületeket is beleértve — nem lesz megnyugtatható s a béke nem lesz helyreállítható. Mindenki tudja, hogy a gyakorlatban milyen nehézségek görődülnek az ellen, hogy a nemzeti kívánság azonnal érvényesüljön, de azt hiszem, hogy az egy abszolút minimum, hogy a magyar nyelv egy bizonyos taktikai egységen belül érvényesüljön és így az elvi kérdés meg legyen oldva és a gyakorlati kivétel meg legyen kezdve.

Ezt olybba veszik, mint a pártközi tárgyalások során föllállított békeföltételt. Hogy a függetlenségi párt osztozik-e Kossuth fellegében, azt egyelőre nem lehet tudni, mert a párt irányadó tényezői, látván a válság elhúzódását, jobbra leutaztak a vidékre s a pártösszejövetelek most gyérebbek. Annyi azonban ma bizonyosság látszik, hogy miután a király, eredeti tervének megváltoztatásával, szeptember legelején már visszatért Budapestre, az ellenzék addig már a képviselőház rendkívüli ülésének összehívását nem fogja kérni. Minden jel arra mutat, hogy szeptember harmadikáig a király a katonai körökkel, a kihallgatott politikusok pedig a magyar ellenzékkel keresni fogják a megállapodást, hogy aztán Budapesten megtörténhessék a döntés, a válság elintézése. Ilyen körülmények között a rendkívüli ülés összehívására nincs most különösebb ok s azonkívül az idő is rövid volna hozzá.

A megváltozott helyzet a szabadalvűpárt fiziognomiáján is meglátszik. Míg a szabadalvűpárt egyik része, éppen a sürgősségre való tekintettel, most még fontosabbnak véli a párt egységes állásfoglalását, addig a legtöbben most már hajlanak az ugynevezett nagyfejúek nézete felé s azt tartják, hogy várhatnak még egy kis ideig, ha már eddig vártak. A szabadalvűpárt végrehajtó-bizottsága, mely a nyilvánosság nyomása alatt már ma este foglalkozott Sándor Pál ismeretes indítványával, megkönnyebbült szívvel határozhatta el, hogy semmit se határoz. S a nagyfejúek ma sokkal könnyebben tudták a végrehajtó-bizottság alább közlendő határozatát igazolni. Ugyis visszajön a király s a kibontakozást hamarosan nyélbe fogja útni: a párt manifesztációja tehát fölösleges. De azért ma is megmutatkozott még egyes frakciók elégtelensége s igen sokan hangoztatták, hogy a párt idejekorán való állásfoglalása nélkül az ország ugyan kimenekülhet esetleg a hinárból, de a szabadalvűpárt presztizse menthetetlenül odavész.

Az mindenfelé megnyugtatólag hat, hogy a király szeptember elején a válság megoldása érdekében Budapestre visszatér. Ellenzékeli körökben azt tartják, hogy ez a második budapesti tartózkodás nagyon rövidre lesz szabva s a király — ha csak teheti — nem marad el a hadgyakorlatokról. A Magyar Nemzet azonban ma este egész határozottsággal megafolja ezt a föllevést, a következőket írván:

Lényeges változást szenved a király egész programja. A válság véglegesen lemondott ma arról, hogy úgy a galíciai lovassági gyakorlatokon, mint a délmagyarországi nagy hadgyakorlatokon részt vegyen s előrelátótlag már a jövő hét csütörtökjén ismét Budapestre érkezik, ahova szeptember hó 4-én minden körülmények közt megérkezik.

alatt asztalt terített a pázsinton s elkészítette a tejet, vaját és gyümölcsöt. Miután ettek és ittak a forrás vizéből: ismét fölkeredtek és vidáman folytatták utjukat. Egy híres és élköelő fürdőhelyhez értek, ahol a világ minden részéből összesereglettek a gazdagok s ahol a cifra vendégekben reggeltől estig zene szólt s a sétautakat ellepték a milliomosok feleségei és leányai csillogó, gyémántdiszes ruhájokban.

Kerülő uton elhagyták a pompa és hiúság e kármás fészakét s ismét csak kis falvak mentén tartottak pihenőt, szünetlenül a természet változatos képeiben gyönyörködve. Színeikben, hangulatokban, felhők szeszélyes vándorlásában, minden, amit ég és föld szépet és megújulót nyújt a művész eleven érzékeinek.

Alkonyatot érvén, egy erdő mellett virágos tisztáson pihentek meg és elhatározták, hogy ott töltsék az éjjelt. Miután szerény estebédjüket elköltötték, az uti szennyről megmosakodtak és imádkoztak volna: a férfi kezébe vette a nő kezét és így szólt:

— Testvérem! Én vagyok az ifju Tóbiás, ki szüzet vón, azt nem bántotta, hanem három éjszakán át a közös sátorban mellette imádkozott, dicsőrvén az Urat. Én vagyok Tóbiás, de nem a szentéletű ifju, kiről az irás beszél. Én előbbi életemet bűnök és erkölcstelen vigalmak közt töltöttem és mohón zsüresöltem a szerelemnek égető italát, mignem egészen beleszedültem. Ekkor megkönnyörült rajtam az Ur és megvilágosította szememet és látnom engedte az utat, mely a romlásba visz. Én tehát elhagytam a régi ösvényt és az ujra tértem, hol te elibem jövel mint az, ki nékem társul küldetted.

Nem három, de egy esztendő minden éjsza-

(Félhivatalos jelentések.)

A Budapesti Tudósító jelenti:

Ö felsége a király szombaton, e hónap 29-ikén délután fél 4 órakor utazik el különvonaton Budapestre és este fél 8 órakor érkezik Bécsbe. Ö felsége a pályaudvarról azonnal Schönbrunnba megy.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt ma délelőtt 10 órakor ö felsége hosszabb kihallgatáson fogadta. Ö felsége ez alkalommal közölte a miniszterelnökkel, hogy az angol királynak Bécsből való elutazása után már szeptember 3-án este, vagy 4-én reggel visszatér Budapestre, hogy a kabinetválság megoldásának akcióját folytassa.

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Ö felsége ma délelőtt 10 órakor magánkihallgatáson fogadta Khuen-Héderváry gróf miniszterelnököt.

Ö felsége szombaton délután Bécsbe utazik, hogy Edvárd angol király ö felsége látogatását fogadja. A magas vendég elutazása után ö felsége visszatér Budapestre és szeptember 3-án délután vagy szeptember 4-ikén reggel érkezik ide. Khuen-Héderváry miniszterelnök szintén Bécsbe utazik, hogy e hó 31-ikén jelen legyen Edvárd király fogadásánál és az ennek tiszteletére adott disztribúción.

(Hullámok.)

Lehető hű képét igyekező adni a nagy kavarodásnak, amelynek jegyében a magyar politikai közélet még szüntelenül, konstataciónk kell, hogy az emberek kombináló kedve az éjszaka megint Wekerle felé hajlott, akinek újabb előrenyomulását látták az est során. A szabadelvű pártkörben, ahol ma megint felettebb mozgalmak voltak az élet, mert bizonyos kivánság előzte meg a végrehajtóbizottság határozatát, Wekerle körül alakultak a leglátogatottabb csoportok és amit mondogatott, kétségkívül az érdeklődés középpontja volt. Igyekezett mentül kevesebbet mondani, de nem tehetta, hogy ne legyen a nap, amely felé a hívek áhitattal fordulnak. Igen élénk beszélgetést folytatott Darányi Ignác is, akinek az ajakán tagadás, a homlokán ellenben biztató jeladás volt. Elhanyagolni tehát semmiképp nem volt szabad. Wekerle és Darányi, ha egy csoportban találkoztak: már teljesen igaztól látványt mutattak a kívánságaiknak. A beszélgetés egyik főtémája persze a király visszaérkezése, gyors visszaérkezése volt, amelyet homályba borított némileg egy estillap ama híre, hogy a felség ezuttal csak egy napig marad körünkben és azután a hadgyakorlatokra utazik. Egy másik esti nap, félhivatalos persze, megfoglalta ezt a feltételest és végképp lemondatta a királyt az idei szeptemberi hadgyakorlatokon való részvételről. Hát meg kell rögzíteni kicsit a közönség emlékezésében azt a játékot, amely a felség elmentele, programja, visszajötté körül lejárásodott. Kicsit mintha el akarták volna szomorítani az embereket és a válság felhőt még sötétebbre festeni azzal az előkelően és előrendően félhivatalos és következetes híreszteléssel, hogy a felség, nem tudván nyolc nap alatt rendet csinálni, megy a katonái közé és hagyja, hogy a magyar válság csak tomboljon tetszése szerint. Ime a Pol. Corr. híres kommunikéje:

Ö felsége e hó 28-án hagyja el a magyar fővárost, hogy Bécsbe utazzék. A magyarországi hadgyakorlatok után ö felsége a nélkül, hogy a galíciai hadgyakorlatokon részt venne, visszatér Budapestre, hova megérkezése e szerint körülbelül szeptember 11-ike felé várható. Előreláthatólag a válság majd akkor nyer megoldást. Általában remélik, hogy addig az ellenzékkel, tekintettel a korona nyílt átláfoglalására, a jobb belátás győzedelmeskedni fog.

— Mit? — mondotta erre a Magyar Távirati Iroda bécsi telegrammja, — tetszik dátumokat diktálni a királynak, mikor lesz a döntés? Hát még később lesz! — És üzenete a nyilvánosságának — előbb a Pol. Corr.-nak kemény leckét adván, a következőt:

A király szombaton este érkezik Bécsbe Budapestre és szeptember 3-án, az angol király elutazása után, a délmagyarországi hadgyakorlatokra utazik, ahonnan szeptember 7-ikén tér vissza Bécsbe. Szeptember 10-én ö felsége jelen lesz az Erzsébet királynéért tartandó rekvíem és 12-én Lembergbe utazik. Szeptember 16-án, a galíciai lovassági gyakorlatok befejezése után ö felsége visszatér Bécsbe, hogy a szeptember 18-án érkező Vilmos császárt üdvözölje.

Itt tehát a végtelenig való elhalasztásról volt szó. Ma — nagy vívmány gyanánt persze — jön a megnyugtató, hogy az intéző körök csak mégis fontosabbnak ítélték a magyar válságot a nagy katonai harcjátéknál és az angol paradé után a felséges ur visszajön Budapestre és itt is marad, amíg a krízis dűlőre nem jut. Tény pedig, hogy a felséges urnak a magyarországi hadgyakorlatokon való részvétele elhatározott dolog volt. Erről tanuskodik a félhivatalos Magyar Távirati Iroda következő telegrammja:

Arad, augusztus 28.

Ide utasítások érkeztek, melyek szerint az az udvari vonat, mely ö felségét a hadgyakorlat színterére szállította volna, elmarad, továbbá, hogy a podgyászt és az ö felsége számára szóló felszereléseket küldjék vissza.

Ez világos. Tény továbbá, hogy a rögtönös visszajövetel és a maradás a felséges urnak legújabb elhatározása, mert, mint a legilletékesebb forrásból értesülünk, gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök nem a mai audiencián tett a felségnek ez irányban előterjesztést, hanem már a hét elején. Ennek ellenére semmiben se módosultak a felség uti dispoziói, sőt megtörtént a rendelkezés a királynak a hadgyakorlatokon való megjelenésére. Ma azután a kihallgatás alkalmával (a félhivatalos kommuniké formája is mutatja) a Budapesti Tudósító szerint a király közölte a miniszterelnökkel, hogy a bécsi vendéglátás után, szeptember 4-én visszatér Budapestre és itt is marad. Ez a felségnek tehát spontán elhatározása, amely tegnapi mára virradóra kelt. Hozzá kell tennünk ugyancsak a legilletékesebb helyről származó értesülést, hogy ezidőszent, csak az van még elhatározva, hogy a felség a magyarországi hadgyakorlatokra nem megy el. Hogy nem megy-e a galíciai manőverekre sem, egyelőre kérdés. Mert 10-én feltétlenül megszökítje itt tartózkodását, hogy jelen legyen az Erzsébet királyné emlékére tartandó rekvíem. A további dispozióik azután attól függenek, a magyarországi helyzet közben hogy alakul.

(Nem lesz értekezlet.)

Az országgyűlés szabadelvű párti végrehajtó-bizottsága ma nagyon különös határozattal végzett Sándor Pál képviselőnek azzal az indítványával, hogy a párt a válság dolgában értekezleten párt-határozattal fejtsse ki a maga álláspontját. Esti fél 8 órától 9/10-ig tanácskozott és vitájának eredménye, hogy az indítvány dolgában való határozat felelősségét könnyedén leemelte válláról. Tüstént, amint báró Podmaniczky Frigyes elnök az ülést megnyitotta, Ivánka Oszkár ama skrupulusának adott kifejezést, hogy a végrehajtó bizottság talán nem is juthat érdemleges döntéshez, mert szabályai ilyes kérdés felől nem intézkednek és állásfoglalására sokesztendő múltjában precedens nincs. Mindazonáltal a bizottság úgy határozott, hogy Sándor Pál hívassék meg indítványának megokolására.

Sándor Pál az ülésen megjelenvén, megtagadta indítványa motiválását, mert úgymond, a végrehajtó-bizottságnak nincs kompetenciája arra, hogy indítványa felől bármely irányban határozzon. Ő a javaslatot a pártelnökség útján a párt egyeteméhez intézte, amelynek csak formaszzerű értekezleten lehet módjában eldönteni, vajjon önjait-e az indítvány érdeme dolgában cselekedni, avagy nem.

Élénk vita keletkezett ezután, amelyben a kormány jelenvolt tagjai gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökön és Darányi földmivelésügyi miniszteren kívül, Ivánka Oszkár, Kristóffy József, Bolgár Ferenc és Osztrólszky Miklós vettek részt és amelynek végén Sándor Pált újra felszólították, hogy mégis érdem szerint is okolja meg indítványát.

Sándor Pál ismételte elvi álláspontját és hozzátette, hogy indítványa megtételére az indította, hogy szemben a közvélemény egyéb organumainak nyílt állásfoglalásával, nyújtassék mód a szabadelvű pártnak is a maga álláspontja kifejtésére.

Azután folytatódott a vita, amelynek során az elhangzott különböző vélemények nagyon világosan megmutatták, hogy az értekezlet megtartásának szüksége és oportunitása felől egyrészt a kormány és a párt, másrészt a párt különböző

frakcióinak felfogása közt milyen nagy különbségek mutatkoznak. A végén is a bizottság úgy segített magának, hogy semmiféle határozatot nem hozott, magát csak konzultatív fórumnak minősítette, amely az indítványt átteszi a pártvezetéséhez, hogy azután neki tetsző alkalmas időben az értekezletet hívja össze.

Ebből pedig világos, hogy lesz értekezlet, majd ha új kormány is lesz. De ennek már sem a célja, sem a napirendje nem lesz az, amiért Sándor Pál az indítványt megtette.

(Olay Lajos álláspontja.)

A Magyar Szó tudósítja ma beszélgetést folytatott Olay Lajossal, aki a vitarendezés egyik tagja volt. Olay szavait az illető újság így adja vissza:

— Én a magam részéről Mezőssy Béla álláspontján vagyok. Én is azt tartom, hogy helytelen politika, mely azt tartja: Mindent vagy semmit. A politika az exigenciák tudománya, fejfel nem szabad a falnak menni. Hite vagyok a békes kibontakozásnak, s mivel ezidőszent a magyar vezényleti és szolgálati nyelv dolgában eredményt elérni lehetetlenség, kész vagyok a béke érdekében a magyar vezényleti és szolgálati nyelv behozatalától bizonyos időre eltekinteni. De csak bizonyos időre, mert egyiket is, másikat is követelni ezután még az eddiginél is nagyobb nyomattal fogom. Ha bárki, akár Wekerle, akár Apponyi, vagy más hozza a magyar katonai oktatást, a magyar nyelvű katonai igazságszolgáltatást, a magyar tiszteknek magyar ezredébe való visszahelyezését, a jelvényeknek közjogunk értelmében való rendezését és a többi Apponyi-féle követelést — én lesszerélek. Csak egy emberrel szemben folytatnám a harcot még az esetben is, hogy ha fentieket mind megkaphoznánk. Ez az ember Khuen-Héderváry Károly. Egyébként lesz alkalom a napirenden levő kérdésekről nyilatkozni: vasárnap Szigetvárt beszámoltót tartok.

Arra a kérdésre, hogy nézete szerint a függetlenségi párt milyen álláspontot foglal el, Olay ezt felelte:

— Ez nehéz kérdés. Amennyire azonban én ismerem a nézeteket s azt hiszem, hogy jól ismerem, — mondhatom hogy a többség velem egy nézetben van. Higgye el akárki, hogy sok függ a személyektől. Nemcsak a miniszterelnöktől, hanem attól is, hogy kik lesznek az új kabinet tagjai. Ha olyan emberek kerülnek bele, akikről az ellenzék hasznos alkotásokat várhat akár gazdasági, akár belügyi vagy más téren — az engedékenység a — sajnos — ezidőszent lehetetlen nyelvkérdésben majdnem általános lesz.

(Polónyi bécsi tárgyalásai.)

Megemlékeztünk Kaisernek, a Deutsche Volkspartei volt elnökének Polónyi Géza ellen tett nyilatkozatáról. Erre vonatkozólag a távollevő Polónyi Géza helyett Bartha Miklós a következő érdekes nyilatkozatot teszi közzé:

Miután Polónyi Géza nincsen a fővárosban és így nem adhatja meg azonnal a szükséges felvilágosítást: elvárati kötelességem néhány megjegyzést tenni. Hitem szerint nem Polónyi téved, hanem Kaiser elnök ur ördög. Azt, hogy miről volt szó a bécsi „feszletlen beszélgetés” alkalmával, én csak Polónyitól tudom. Jelen nem voltam. Erről tehát Polónyi fog nyilatkozni, ha szükségét látja. Azt azonban nehezen tudom elképzelni, hogy Polónyi az osztrák politikai helyzet orvosiását és a német pártok obstrukciójának abbahagyását kívánja volna. Ilyesmim nem állott neki sem feladatában, sem érdekében. Polónyi azért ment Bécsbe, hogy a Deutsche Volkspartei-ai értekeztek azon támogatás mérve és ellenértéke fölött, melyet nekünk a Deutsche Volkspartei-ai előző tagjai az öndőlő magyar hadsereg kivására kiltatásba helyeztek. Az értekezésnek nem volt eredménye Kaiser elnök ur pedig most jönnek látja a perdöntő tényeket elballagatni és azt a hangulatot öhajtja kelteni, mintha egyébről sem volna szó, mint Polónyinak spontán műkedvelői kirándulásáról az osztrák belügyi politika mezejére. Holott egyébről volt szó. Ugyanis a Deutsche Volkspartei egyik ismert nevű tagja levelet intézett Polónyhoz, melyben azt az ajánlatot tette, hogy pártja hajlandó volna Ausztriában mozgalmat indítani a personalitá s első sorban az öndőlő magyar hadsereg mellett. Ezt az ajánlatot Polónyi közölte velem, mint a függetlenségi párt egyik árnyalatának akkori elnökével. Én két kézzel kaptam az alkalmon, mert az osztrákoknak ebben a lépésében a józan politika derengését sejtettem. Érintkezésbe léptem tehát Kossuth Ferencel, mint a függetlenségi párt nagyobbik árnyalatának elnökével. Ennek körülményében néhányan értekeztek az ügyről Kossuth Ferenccel. Kérésünkre Polónyi elvált

latta, hogy a tárgyalások felvételére vonatkozó nézetünket levélben közli a Deutsche Volkspartei illető tagjával. A levélváltások arról győzik meg, hogy a személyes érintkezés több sikerre vezethet. *Ezért* utazott aztán Polónyi Bécsbe. Ebből látható, hogy a kezdeményezés a Deutsche Volkspartei részéről jött. Továbbá látható, hogy a *Deutsche Volkspartei* a maga hatáskörében igenis hajlandó volt az *önálló magyar hadsereg mellett, vagyis a cs. és kir. közös hadsereg kettéválasztása mellett állást foglalni*. Ez a tény most, úgy látszik, nem vág a Deutsche Volkspartei politikájába, mert az osztrákok között lábra kapott az a botor felfogás, hogy nekik érdekük, joguk és feladatuk hazánk magyar nemzeti fejlődését hátráltatni. Innen származik a Kaiser előnk uridagása. De a megtörtént dolgok nem válnak oldalágás által meg nem történt dolgokká.

Bartha Miklós.

(Csehek és osztrákok.)

A prágai *Narodni Liszt* rámutat arra, hogy most már nemcsak a németek, hanem a lengyel *gróf Wodzicki*, a cseh *gróf Schönborn Frigyes* és *Ebenhoch* képviselő is kiadták a jelszót, hogy minden osztrák pártnak Kober mellett kell sorakoznia *Magyarország ellen*. A cseheknek azonban nincs okuk arra, hogy Koberet támogassák. A 67-iki kiegyezést a németek a csehek megkérdése nélkül csinálták meg. Azóta harmincöt év mult el s mind a németek uralkodtak. A cseh nemzet eddig semmi befolyást sem tudott szerezni Ausztria kormányására. Nincsen tehát semmi okuk, hogy Koberet támogassák, hanem jelszavuk: Kobernek mennie kell.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

KÜLFÖLD

Királyunk s a belga király. Hogy miért nem megy a belga király Bécsbe, azt mindenki sejtette, most azonban a bécsi belga követ hivatalosan is megmagyarázza. Utóbbi időkben ugyanis a lapok sok mindenfélét írtak a bécsi és brüsszeli udvar közti feszültségről. Ezekre a híresztelésekre az adott okot, hogy Lipót királynak bécsi látogatása elmaradt. A lapok azt írták, hogy a király gróf Rabenstein név alatt inkognitó Bécsbe fog menni, a helyett azonban Gasteinből egyenesen Innsbruckba utazott. Egy bécsi lap felvilágosításért tegnap a bécsi belga követhoz, báró *Borckgrave* Emilhez fordult s a báró és a lap tudósítói közt a következő párbeszéd folyt ki:

— Igaz-e, hogy a bécsi és brüsszeli udvarok közt feszültség áll fenn s melyek ennek az okai?

— Nem lehet tagadni. — mondá a követ — hogy a bécsi és brüsszeli udvarok közti közlekedésben bizonyos hidegség állt be, mely családi viszonyokra vezethető vissza. Az elhidegülés az övegy trónörökösnek Lónyay grófnak való férjhezmenetele óta datálódik. Lipót király ugyanis abban a főfogásban volt, hogy Ferenc József királynak nem kellett volna beleegyeznie ebbe a házasságba. A „feszültség” kifejezést azonban, amit a lapok széltében használnak, túlerősnek tartom. Nem feszültség ez, hanem inkább elhidegülés.

— És a király bécsi utja?

— Ezt a király még csak nem is tervezte, mert különben a követség kétségtelenül utasítást kapott volna a szükséges intézkedések megtételére.

Az angol hadsereg megrovása. Mikor az angol-hor háború vége felé járt, akkor küldtek ki Londonban egy királyi bizottságot annak a megállapítására, hogy kik és mily körülmények az okai a hadsereg kudarainak. Ez a bizottság végváralárára elkészült a jelentésével. Jó sokáig elhuzta, hogy az esetleges kárhözváltó ítéletnek inkább akadémikus érteke legyen s az angol közönség ne követelje szigorúan a büntösök megbüntetését. Nem is követelt most már, mikor így vagy úgy, de a háborúnak szerencsésen vége van. Ez a jelentés alig kelt fölűnést, mert a bizottság csak azt erősíti meg, amit amugy is már mindenki tudott. Érdekes az a bevallás, hogy Angliának a háború elején egyáltalában nem volt hadserege, hanem csak egy halom emberanyaga. A hadiraktárak egészen üresek voltak; az egyik raktárban mindössze hatvan lovassági kardot találtak. Érdekes, hogy a jelentést csak a parlament elnapolása után tették közzé, noha már két héttel ezelőtt került ki a nyomdából.

A Balkán lángban.

Budapest, augusztus 28.

A szenzációs események egyre torlódnak a Balkánon, melyek végre magukra vonják az egész világ figyelmét. Megölnék egy konzult, a világ nem sokat törődik vele. Megölik a másikat is, s Oroszország, a legközelebből érdekelt fél még mindig nyugodt, megelégszik az általa követelt elégtétel megadásával. A bandák folyton szaporodnak s már nem egyes kis török asztagokat, vagy falvaszokká támadnak meg, hanem egész városokat. Európa még mindig bizik abban, hogy majd, majd! Csak időt kell hagyni Törökországnak, hogy kiszuszogja magát a nagy fáradtságtól, mibe a reformok *elrendelése* (de még nem végrehajtása) és a mozgolódás került. Majd ő maga is elbánik a lázadókkal, s megvédi úgy a török, mint az idegen alattvalók életét és javait. Legújban a macedon bandák (mint ahogy előre megígérték és bejelentették) fölrobbantották azt az egyetlen vonatot, mely a közlekedést Konstantinápoly és a művelt Nyugat közt fűntartja, s ehhez még az a rémhír is járult (aminek alaposasága azonban majd csak éjjeli táviratainkból derül ki), hogy a beiruti amerikai alkonzult meggyilkolták. Ez a két esemény megdöbbenti az egész világot s az európai hatalmak figyelmét ismét a macedon mozgalomra irányítja.

Hiszen éppen ezt akarják a komiték, azt akarják elérni, hogy a hatalmak okvetlenül beleavatkozzanak a balkáni ügyekbe, s ettől a céljuktól már csakugyan nincsenek messze. Ha igaz az, hogy a beiruti amerikai konzult meggyilkolták, akkor az Egyesült-Államoknak az európai vizeken lévő hajóira behatol a beiruti kikötőbe s kész az első beavatkozás, amit követni fog a többi hatalmaké.

A macedonok elérték előjüket, lázba ojtették Törökországon kívül az egész világot. Legutóbb Amerikát a beiruti konzul meggyilkolásával és Ausztria-Magyarországot a keleti expressz-vonat légerőpítésével. Ez az utóbbi gázsgást most már beavatkozásra fogja bírni Európát és Törökországnak ugyancsak óriási elégtételt s a jövőre néve biztosítékot kell adnia, hogy Európa békében maradjon. Most megszaktak a Kelettel való összeköttetésünk és ez óriási károkkal jár hazánkra, mert kereskedelmünk különösen Kelet felé gravitált. Gazdasági szempontból óriási károkat okoztak nekünk a macedonok, ha Törökország nem tudná hirtelenben rendezni a keleti dolgokat, de baj ez abból a szempontból is, hogy éppen most szakad meg összeköttetésünk Kelettel, amikor ott világraszóló események történnek. Londonban hangosan követelik a fegyveres beavatkozást a macedon forrongás elnyomása végett. A szultán, hir szerint, megint nyolc testőrzészlőaljat mozgósított a macedon bandák ellen, amelyeknek garizdalkodása lángbaborulással fenyegeti az egész Keletet. Éppen most jelent meg a római albán-bizottság kiáltványa is, melyben az albánok erőlyesen követelik a szultántól a bolgárok megfékezését, különben azzal fenyegetőznek, hogy az albánok a görögökkel szövetségbe, a bolgárok ellen vonulnak és rövid idő alatt kikergetik azokat Macedóniából. Mert az albánok nem trükk, hogy Macedónia a bolgároké legyen, aminek elérését célozza a macedon forrongás. A mindenféléről érkező táviratok szerint a diplomáciai körökben attól tartanak, hogy a szultán roskadozó birodalmának pacifikálása végett *kikerülhetetlennek látszik az európai hatalmak beavatkozása a megbolygatott rend helyreállítására végett*. Egyelőre azonban elvárják, hogy a szultán csináljon rendet a birodalmában.

A küleü-burgaszi vonatkatasztrófáról a következők részleteket írhatjuk:

Küleü-Burgasz állomás, ahol a merénylet megtörtént, körülbelül harminc kilométernyire délre fekszik Drinápolytól. Küleü-Burgaszban az utóbbi napokban felütné egy ember, aki folyton zászlóval integetett. Eleinte azt hitték, hogy pályabőr. Később mégis gyanúsá lett, de ekkorra hirtelen eltűnt. Azt hiszik, hogy ennek az embernek része van a merényletben. A keleti vasutak igazgatósága a minap megkérdezte a török kormányt, vajon megszüntesse-

az éjjeli vonatokat? Azt a feleletet kapta, hogy polgárembert szállíthatnak éjjel is, csak katonát nem. Ugyanezok bejelentette az igazgatóság, hogy a vasutat nem őrzik eléggé, az őrk nem teljesítik kötelességüket és éjjel alszanak.

Ma reggel Bécsbe érkezett az a keleti vonat, amely szerdán délelőtt 10 óra 50 perokor indult el Konstantinápolyból. A vonat főkalauza, *Brunner* ezt beszélte el: Konstantinápolyból csak egy utassal indult el. A vidék külseje semmi különöset nem árult el. A vonal mentén katonák és itt-ott macedon bandák láthatók. Szerdán este 10 órakor találkoztunk Drinápolyban azzal a vonattal, amelyet Küleü-Burgasz mellett a bandák fölrobbantottak. Az állomáson néhány szót váltott a másik vonat balókeest-kalauzával, aki azt mondta, azért hogy utazik le, mert Budapesten megbetegedett egy kollégája és azt helyettesíti. A halálközömben egyetlenegy utas volt, állítólag olasz ember. Ez rövid beszélgetés után elváltak. A másik vonat tovább ment Konstantinápoly felé és *negyven percelt később fölrobbant*. *Brunner* aztán másnap reggel Szófiában megtudta a katasztrófát. Szófiában azt beszélték, hogy hat ember és az egész vonatszemélyzet meghalt és tizenhárom ember megsebesült.

Egy másik távirat a következöket jelenti Konstantinápolyból: Mint megállapították, Küleü-Burgasz mellett a konvencionális vonat ellen elkövetett dinamit-merényletnél *húsz ember vesztette életét*, köztük hét mohamedán asszony és hét férfi és *tizennyolc megsebesült*, köztük tizenegy mohamedán asszony és három férfi. Minthogy be van bizonyítva, hogy a dinamitrobbanás a konyhakocsiban történt, és a dinamitot valószínűleg az *élelmiszerekkel együtt csempészték be Szófiában, a határszélt állomáson a legszigorúbb intézkedéseket hajlják végre a vasuti forgalom tekintetében*.

A macedon torradalmi bizottság nyomtatott nyilatkozatában a keleti vasutak igazgatóságát teszi felelőssé a katasztrófiáért, mert nem vette figyelembe a bizottságnak azt az intémet, hogy szüntesse be a közlekedést, nehogy emberek elpusztuljanak. A merénylet állítólag egy pokolgép segítségével történt, amelyet a konyhakocsiban helyeztek el s a merénylő még idejekorán kiszállt a vonatból.

A Konstantinápolyban állomásozó *gárdahadtest* 8. redif-zászlóalja mozgósításra parancsot kapott, ami emberemlékezet óta nem történt meg.

A *Daily Telegraph* pétervári levelezőjének jelentése szerint az orosz külügyminisztériumban újabb macedoniai reformjavaslatokkal foglalkoznak. Azt akarják elérni, hogy az európai török vilájetek főkörmányzójának kinevezésénél Ausztria-Magyarországnak és Oroszországnak is befolyás jusson, hogy így elérhessék azt, hogy a főkörmányzó keresztény legyen. Ebben a formában a szultán is elöadhatná a reformjavaslatot, mert nem volna föltétlenül kitéve, hogy a főkörmányzó keresztény török alattvaló legyen.

A török minisztériumban és a legfőbb katonai és felügyeleti bizottság tanácskozásában további *rendkívüli katonai intézkedések végrehajtását határozták el az esetre, ha a helyzet rosszabbodnék*. Megfontolási tárgya volt, hogy a kirkilisszei szandzsákban kihirdetik az oszromállapotot, de ezt eddig nem határozták el.

London, augusztus 28.

A keleti vasut vonata ellen elkövetett dinamitmerénylet nagyobb felháborodást keltett, mint bármi a Balkán-félszigeten kitört krízis óta. *Sok oldalról sürgetik Angliának a Balkán-kérdésbe való beavatkozását*.

Konstantinápoly, augusztus 28.

A Küleü-Burgasz mellett a konvencionális vonat ellen elkövetett merénylet ügyében megindított vizsgálat folyamán, mint egy ideérkezett távirat jelenti, egy altiszt azt vallotta, hogy egy ember, aki egy harmadosztályú kocsiában utazott, a robbanás előtt valamely tárgyat meggyújtott. Az illető letartóztaták, másokat, állítólag macedonokat nyomoznak. Mindamellett alaposabbnak látszik az a feltevés, hogy a robbanást okozó pokolgépet az élelmiszerekkel csempészték a vonatra. Mindenesetre bizonyos, hogy a merényletet nem a vágányokon követtek el.

Konstantinápoly, augusztus 28.

A küleü-burgaszi dinamitmerénylet áldozatait közt európai ember nincs.

Konstantinápoly, augusztus 28.

A drinápolyi 2. hadtest területén mozgósított redifzászlóal közül sok már elindult rendeltetési helyére. A tunyomó rész indulásra készen áll. *Mozgósítva lett a drinápolyi 5. és pandarmai 5. és 6. redifhadosztály és 16 zászlóalj másodosztályú redif (előbb ilave)*, és szerint öszen három hadosztály, ami a hadtest területének két nizamadosztályával együtt öt divíziót tesz ki. Itt is törtétek katonai előkészületek, de csak olyanok, amelyek feltétlenül

szükségeknél mutatkoznak. A nagy hadikészülődésekről és általános mozgósításról szóló hírek alapvetőek. A katonai iskolák utolsó évtolyamának idejei besorozása és a végzett növendékeknek a második és harmadik hadtestbe való besorozása, amit végre ogran bajtani, abban leli indokát, hogy a másodosztályú redit- (azelőtt ilave) zászlóaljakkal bírány van tisztékben. A lovagnak és öszvéreknek a mozgósított redifászlóaljak számára folyamatosan levő összerészes rendes szervezeti értekezéseknek mondhatjuk, mely nem ad okot nyugtalanságra, épp úgy, mint a néhány még nem mozgósított redifászlóaljak a redifkötelesekhez szétküldött amaz értesítés is, hogy esetleges behívásra készen tartásuk magukat. Ezek és más intézkedések, valamint a komiték folytonos merénylései azonban láthatólag felizgatják a mohamedánok lelket és a háborúhírekre okot szolgáltatnak.

Konstantinápoly, augusztus 28.

Tegnapelőtt és tegnap újból érkeztek ide vitórlásból a kirilisszei szandák partvidékéről való görög és mohamedán menekülőkkel. A menekülők azt mondják, hogy ott az a hír van elterjedve, hogy a Bulgáriával való háború küszöbön áll és az orosz hajóra, mely a közelben maradt, Bulgáriát támogatni fogja. (?) A portai ügyekhez a pánikszerű hangulatot lecsillapítani és odahatni, hogy a kivándorások megszűnjenek.

Konstantinápoly, augusztus 28.

Az e hó 18-ika óta folyt bandaharcokról a következő jelentések érkeztek: Bulgáriából jövő bandakerek, valamint már megalakított komitébándák is hír szerint harcokat folytattak a török határországokkal. *Tirnovó* mellett, *Kirilisszei*ől északra két zászlóalj három napon át körül volt zárva komitébándák által. A Kirilissze, Tirnovó, Vasszilko és Midia közti vidéken, még pedig Paspala, Indieöli, Korokubaba, Göktepe, Korakalik, Kosü és Brodina falvakban, illetőleg ezek közelében harcok folytak bandákkal. Híre jár, hogy Sufü mellett is, mely egy vasúti állomás Dimotiko és Ferodji közt, felbukkant egy komitébanda. Kirilisszeben hírek vannak elterjedve a középületek és a konzuli ügynökségek ellen tervezett dinamitmerényletekről. A drinápolyi konzulok a tiltóló oltalmat kérték.

Konstantinápoly, augusztus 28.

Az üszkübi vilajet keleti járásának ama 24 török tisztviselője közül, akiknek megbüntetését az osztrák-magyar és az orosz konzulok indítványozták és uabban egy jegyzékben követelték, eddig kilencet megbüntettek.

Konstantinápoly, augusztus 28.

Drinápolyi jelentések szerint *Sakir* basa két hadséggel Konstantinápolyból odaérkezett, *Suki* basa drinápolyi tüérhadosztályparancsnok pedig Kirilisszebe utazott. *Vechi* basa kirilisszei parancsnok két zászlóaljjal a banda üldözése indult. *Muchli* basa ügyekhez megnyugtatni Tundsakbair, Erdailer, Harmanbair és más Kirilissze és Tirnovó környékén, valamint a tengerparton levő lakosságát, melyeknek lakosai szintén el akartak menekülni.

Frankfurt, augusztus 28.

Konstantinápolyból jelentik a *Frankfurter Zeitung*nak: A derkovi vízvezeték-társaság, amely ivóvízzel látja el Konstantinápoly városát, a portától megfelelő katonaságot kért, mert félt, hogy a lázadók szétrombolják a vízvezeteket.

Tripolis, augusztus 28.

Az itt száműzetésben élő Riza basa, volt monasztéri kormányzó aggasztóan megbetegedett.

HIREK

Budapest, augusztus 28.

— BUDAPESTI NAPLÓ Augusztus 31-ikén új előfizetők nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasókat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. *Beniczky* Ferenc főispán Trenocsén-Tepliczről a fővárosba érkezett és átvette hivatali vezetését.

— Az úvár köréből. A király ma korán reggel kelve, sétát tett a várpálya kertjében s reggel résztvevő a rendes misén. Ezután visszavonult magánlakosztályába és államügyekkel foglalkozott. Ő felsége, holnap, szombaton délután 1/4 órakor a nyugati pályaudvarból Bécsbe utazik.

— A német császár *Baranyában*. A német császár a jövő hónapban *Frigyos* főherceg belyei uradalmára érkezik az idej vadászatokra. A császár

szepember 14-én éjjel *Mohácsra* érkezik és onnan hajóval megy át *Karapancsára*, ahol az uradalmi vadászak élyban száll meg.

— Az angol király üdvözlöte. *Edvárd* angol királytól gróf *Károlyi* István abból az alkalomból, hogy a gróf *Szélessend* nevű kanója megnyerte a Szent István-díjat, a következő sürgynvt kapta:

Rendkívül öszintén gratulálök önének, hogy megnyerte a Szent István-díjat saját nevelésű loval. Mindig jobbjomb emlémben tartom az önék kedves városát és azt a szíves fogadtatást, amelyben ottan részem volt. *Edvárd*.

— A spanyol anyakirályné bécest utja. Münchenből táviratozzák: A spanyol anyakirályné és *Mária Terézia* infansóna ma reggel Párisból ideérkeztek; a pályaudvaron *Lajos* herceg és neje. *Lajos* Ferdinánd herceg ennek neje és gyermekei és *Rospal* spanyol főkonzul üdvözölték őket. Rövid tartózkodás után a fejedelmi személyek tovább utaztak Gmundenbe, ahonnan Bécsbe mennek.

— A szász trónörökös. *Lipcséből* jelentik: *Frigyos* Ágost szász trónörökös, aki minden valószínűség szerint már a császár hadgyakorlatok után le fog mondani a XII. (szász) hadtest parancsnokságáról, családi drámája óta csaknem egészen elvesztette népszerűségét a szász nép előtt. Es ezt ő maga is érzi; innét van, hogy a közszerelés teréről lassan-lassan visszalépni szorult. Ebben a tekintetben erős ellenálásra talál atyjánál, a királlynál és akaraterős *Matild* nővérénél, aki az afférelt tudvalegleg fontos szerepet játszott sógorjével szemben. *Drezdai katonai* körökben híre jár most, hogy annak idején a trónörökös válópörében valamiféle „becsületbírság” ilt ötsz *Treitschke* tábornok elnökele alatt, hogy véleményét mondjon a szász trónörökös és ennek sógora, *Lipót Ferdinánd* főherceg, a jelenlegi *Wöfling Lipót* között tenniforgó „ügyekről”. Mert állítólag különösen berlini magas katonai körökben erőlysen követelték, hogy ezeket az ügyeket a fenséges urak párbajjal intézzék el, *Treitschke* tábornok azonban egyáltalán nem tartotta szükségesnek a lovagias elintéztést, ami által a legmagasabb helyen, nyilván a német császár részéről elégtelenséggel találkozott. Annyi bizonyos, hogy a jakavoru tábornokot nem sokára nyugdíjazni fogják és hogy még eddigelő a berlini lapok híret szász hivatalos helyről meg nem állították, valamint azt se, hogy a szász trónörökös hadtestparancsnoksági állásáról le fog köszönni. Beavatott emberek előtt egybíratt már régóta nem titok, hogy a német császár és a szász trónörökös között már a családi dráma előtt sem állt fenn valami különös barátság.

— A lippai hadgyakorlatok. *Lippáról* jelentik, hogy az ottani hadgyakorlatokra vonatkozólag már megtették a részletes intézkedéseket és a temesvári hadtest lovag *Schweitzer* tábornosernagy, hadtestparancsnok vezérletével már elindult a lippai főhadiszállás felé. A hadparancsot báró *Beck* tábornosernagy, a vezérkar főnöke közvetlenül a helyszínen adja ki a hadosztályparancsnokoknak. A vezérkar főnökén kívül az ideén lovag *Krapacek* tábornosernagy, a tüzésérg főleügyelője is résztvesz a gyakorlatokon. Nevezetes intézkedések történtek egybéként arra nézve is, hogy a sajtót a hadgyakorlatok menetéről megfelelően értesítsék. A nagy gyakorlatokról szóló hivatalos lapudósítást a magyar és az osztrák sajtó egy-egy meghívott képviselője látja el, akikkel *Le Baux* Aurél őrnagy állandó érintkezést tart fenn működésük ideje alatt. A két ellenséges hadtest főhadiszállásain tábori postát állítanak föl és a távirón kívül telefon-készülékeket rendeznek be, amelyek segítségével az interurbán telefont bárki használhatja. Szeptember negyedikétől hetedikéig a hadgyakorlaton résztvevő tiszték, katonai hivatalnokok és hadapród-tisztelhetettek az utipótlék kétszeresét kitevő gyakorlati pótlékokt élvezik, míg a legénység pótléka a rendes utipótléknak felel meg.

— Rákóczi-ünnepély Rákóczién. *Rákóczi* hazafias lakossága folyó hó 23-án sikerült Rákóczi-ünnepélyt rendezett. Az ünnepély délután 5 órakor a város ház előtti tereen kezdődött. Az ünnepi megnyitóbeszéd, szavalat és *Makay* Istvánnak a nap jelentőségét méltató beszéde után *Hegedüs* Károly országgyűlési képviselő mondott beszédele. A népünnepély autután az Arpádligetben kezdődött ökörsütéssel és este 1/2 órakor *Rákóczi* műkedvelő gárdája hangversenyt rendezett. A fenyéssen sikerült hangverseny után táncmulatság következett, mely a késő reggeli órákig tartott.

— Behring titkos tanácsosa. *Berlinből* táviratozzák: A császár Hessen-Nassau tartományban való tartózkodása alkalmával *Behring* marburgi egyetemi tanárnak a valóságos titkos tanácsosi jel eget adományozta excellenciás címmel.

— A tanonkiallítás. Az iparos tanonkiallítás e hó 29-én reggel meglátogatták az orosházai tanoncotthon növendékei. A kiállítás bíráló-bizottsága ezután felkéri a kiállító tanoncozat, hogy vasárnap reggel 8 órakor a kiállító területen megjelenni szíveskedjenek, hogy a felránduló tanoncoznak utbaigazításokat adhassanak.

— A miskolci ur számlája. Amikor a Párisi Nagy Aruházból kitértek a lángok s tüzebe borították a szomorú emlékeztető házat, az Orient-szálló vendéglőjéből is menekült minden ember. S amint ez már történni szokott, úgy sebtiben emulatszították a fizetést is. Amint azóta már kiderült, sokan végrelegesen megelégedtek arról, hogy melyik étteremben érte őket a rémület, némelyek azonban másnap beszozágtatták a vasorájuk árát. Ezek közé tartozik egy miskolci ur-ember is, aki nagyon a szívére vette azt, hogy teljes huszonegy óráig azt fogja hinni róla a pesti főpincér, hogy szándékosan menekült el a fizetés elől. Tehát telegramm-utalványon küldte el a csehje árát. (Ő írja így.) A telegramm így szól:

— Küldöm cechem árát: két sör, egy lágy tojás, kenyér, borralvaló, összesen 85 kr. Üdvözléttel.

— Egy sgg hónap levele. Fakó tintával, régmódi, kacsaringós betűkkel írott levelet kaptunk *Bartha* János agg honvéd írta azoknak, akik negyvennyolcban együttküzdöttek vele. A levélnek meghatón naiv tendenciája az, hogy igazolja az egykori bajtársak, hogy *Bartha* János csakugyan küzdött a hazáért a szabadságharc idején. Ő már nyolcvan éves öreg ur s nem igen járhatja ki az igazát, amire pedig nagy szüksége van, mert a föld, melyért egykor ifjú életét tette ezerszer kockára, most nem akarja táplálni öreg szentjait. Egybéként itt adjuk az öreg ur levelét, ugy, amint ő megírta:

Tisztelt bajtársaim! Az 1848-49 évi védelemi harcot Magyarországh hadseregében alulított is keresztül küzdöttem legverreli kezeimben, mint nemzetőri százados léptem be a 102-ik zászlóaljába őrmesteri ranggal melyt zászáljakt akkor báró *Messina*, mint őrnagy vezényelte később Szerdahelyi őrnagy íépett helyébe. századparancsnokom pedig *Kovács* Béla ur volt, alhadnagym *Hódossy* nevű a főhadnagym nevére nem emlékezem. A szegedi csaták előtt a főhadnagym vasárnap táborban bajtársaimtól alhadnagyrva lett előléptetéséről is értesíttem. A gróf *Dembinszky* tábornagy hadtestben 1849. évi augusztus 9-iki csatában zászlóaljammal *Kovács* Béla helyettes őrnagy vezényelte alatt harcolván e szerencsétlen csata után az ellenség által több bajtársaimmal együtt elfogatván, Temesvára kísértetünk, hol engemet a gróf *Wass* báró *Rukavina* ezred 4-ik gyalogszázadába közlegényül besoroztatván s még azon év végévele Osztrákországba a Fehérvári ezredes által vezényelt ezredbe lettem besorozva, hol *Krajás* nevű századosom parancsnoksága alatt 1853-ik év végéig mint kápiár aliszt szolgálva hazabocsátattam. Miután így módon eltöltöt katonai szolgálomat igazolni óhajtanám, de nem tudom, hogy volt bajtársaim közül élelnek még, kik is? Odatéred tiszteleljes kérelmem, akik tudásával birnak bajtársaim közül íőntebb elmondott szolgálataimnak, szíveskedjenek engemet erről hozzáz Szentes városába I. ső tized 17. sz. a. eljutatásból bizonyítványaikal megvándorztatni. Mert 80-ik életévemet e hónapban már betöltöt, beteges agg ember lévén, nagyobbn utánjárásra tehetetlen vagyok. Szentesen, 1902. évi december 3-án. Mély tisztelettel *Bartha* János I. 17. sz. a. szentesi lakos.

— A kitűtetett. Amikor mostanság az egész ország feibuzdul a nemzeti követelésekért, nem éppen érdekeltek a *Bácsmege* című lapnak egyik híre, amely azt újságolja, hogy akadt egy nagy magyar falubeli kántortanító, aki nem akart a minap magyarul énekelni egy temetésen. Ugy történt az eset, hogy egy öreg paraszt elment a leányát meglátogatni és megbírt az idegenben. A leánya illő végtségességről akart gondoskodni s megkérte a tanítót, hogy énekeljen. Mire a tanító a legtisztább magyarsággal így válaszolt:

— Nem énekelek magyarul, mert én német kántor vagyok.

Igy is eléggé rejtélyes és érthetetlen az eset, de még inkább növeli az érdeklődést az alábbi csatánál. Ez a tanító a mult esztendőben a magyar nyelv terjesztése körül való érdemeiért száz forint jutalmat kapott. Kár, hogy a hírforrás nem nevezi meg az illető tanítót. Mert érdemes volna megtudni, hogy ki az a jeles népszevelő, aki a magyar gyermekek százaival közt illő módon szerez érdemeket a magyar nyelv terjesztése körül. A nemzeti feibuzdulás korszakában jó az ilyen embert újabb kitűtetésre ajánlani eredményes tevékenységéért.

— A visok állása. A földmívelésügyi minisztérium vizrajzi osztályához érkezett jelentések szerint a *Duna* közepes vizállás mellett *Strudentöl* *Steinig* és *Gombostöl* Országgyűlés emelkedik, egybütött apad. Passanál tegnap óta 40 cm-t apadt és a mai vizállás 825 cm. Budapesten a vizállás ma 830 cm. és tegnap óta 29 cm-t apadt. A *Tisza* alacsony vizállása *Tisza-Ujlaknál* és *Szegednél* Titelig emelkedik, egybütött apad. A többi folyók alacsony állanak és apadó jellegűek.

— Új vasut. A halas-rigyiozai vasut, melynek létesítését *Latnovics* Géza országgyűlési képviselő írárdhatatlán munkásságot fejtett ki, mely a nagy Bácska gazdasági érdekeit hathatósan előmozdítani van hivatala, október végén nyílt meg. A kereskedelmi miniszter intézkedése folytán egy bizottság bejárta a 72 kilométer hosszú vonalat.

— **Vad hírek.** A nagyváros életéhez tartozik az, hogy néha kikutathatatlannal forrásból ellenőrizhetetlen szenzációk kelnek szárnyra benne. Kisvárosban könnyű volna végigmenni azoknak a során, akik mind hallották valakitől a hírt. Végre is megakadna az ember azon, aki már nem tudja gazdáját adó a hírek. Próbálja azonban ezt meg valaki Budapesten... A hír terjed. Valami hallomásból születik, néha az is megcsig, hogy rossz vicc a szülőnyája, elég az, hogy megvan és a vízbe dobott kő hullámgörűiben hűmpölygi be a várost. Ma nem is egy, hanem három ilyen gazdátlan hír fűködött a fővárosra. Arra a fővárosra, amely ma idegesebben fogad minden szenzációt, mint máskor. Szemei előtt van még a kerepesi-úti kormos palota. Az egyik vad hír arról szólott, hogy leszakadt egy vonat alatt az összekötő vasúti hid. Persze szó se igaz belőle. A hid áll rendületlenül a vigan robognak rajta ide-oda a mindenféle vonatok. A másik hír úgy szólott, hogy ég a városligeti iparcsarnok. A fölriasztott redakciók persze gyors flakkereken rohantak ki a tűz színhelyére, de hál Istennek mindössze néhány égő cigarettát találtak az Iparcsarnok előtt a megfélemlő urak fejébe dugva. — A harmadik és legszenzációsabb hír arról szólott, hogy a Városligeti ég. Ez persze már az első halálára hihetetlenül hangzott. A szegény Városligetből olyan alaposan kipusztították már a fákat, hogy nem igen van égnivaló benne. Ez a hír bizonyult a legvadabbnak. — A város azonban izgatott volt a hírszalmai, a telefontörtek berregtek, csilingeltek, remegtek egész nap, míg végre mindenki megkapta a kérdésre, hogy: igaz-e...? — a feleletet:

— Nem.

— **Régészeti ásatások.** A Bácskai Történelmi Társulat Bács-Madaras közelében Roediger muzeumőr vezetés mellett régészeti ásatásokat végeztet. A tumulusok közül eddig ötöt ástak ki és igen sok néprandórkorabeli régiségre akadtak. A társulat ügybuzgó alelnöke, *Latnovics Géza* országgyűlési képviselő *Skultéty* főmérnök és *Péto* Lajos lapszerkesztő társaságában megtekintette az eddigi munkálatokat és *Roediger* muzeumőrnek köszönetet mondott.

— **Ikolai beiratkozások.** Az *V. ker. községi polgári fuiskolában* (V. ker. Ügynök-utca 12. sz.) a tanulóik beírása I. évi szeptember 1-től 3-ig következőkben történik: szeptember 1-én délelőtt 8 órától 12-ig az I., 2-án délelőtt 8 órától 12-ig az II., 3-án délelőtt 8 órától 12-ig az III. osztályba vesznek fel tanulókat. A beíratás szeptember 4-én és 5-én folytatják, ha az osztályok a rendes beíratási napokon meg nem telnek. — A javítóvizsgálatokat I. évi augusztus 30-án, a felvételi vizsgálatokat pedig 31-én 8 órától 12-ig tartják. — Minden tanuló a felvétele nemcsak iskolai bizonyítványával, hanem keresztlevelével illetéges születési okmányával és hímoltási igazolványával ellátva személyesen tartozik jelentkezni. Aki a tandíj engedését kéri, adókönyvet vagy adóbizonylatot is köteles bemutatni. — A *VI. kerületi községi polgári fuiskolában* (VI. Nagymező-utca 1.) a javító- és pótlóvizsgálatok 30-án, a felvételi vizsgálatok pedig 31-én 8-12-ig lesznek. A beíratás szeptember 1-én az I., 2-án az II., 3-án az III., 4-én az IV. osztályban történik, 5-én pedig ama osztályokba, melyek még nem teltek meg.

— **Az új játékbárlang.** *Altberg*, egy kis falu *Aachen* közelében, néhány nap óta európai híresség: játékbárlanggal büszkélkedik. Ez a kis falu *Moresnet*-hez, az *Aachen* és *Verviers* közötti kékvő semleges területhez tartozik, amelyet Poroszország és Belgium fölváltva „közszagat”. Sem a porosz, sem a belga törvény nem érvényes itt, hanem *Napoleon* kérdése, amelynek alapján a szerencsejáték nem esik tilalom alá. Három nap óta *Moresnet* Belgium végleges birtokába jutott míg *Poroszország* megfelelő pénzzel szemben kártalanították. És ezzel megkondult a halálharang a játékbank fölött már fennállásának harmadik napján. A játékerembe senkise léphet be, aki nem tagja a cserelnek, amelynek elnöke egy lütti ur, *Witte Eduard*. Ő vezeti a társaság ügyeit, mellette nagy szerepet játszik *Boyard*, lütti ügyvéd. A midta a bank szervezése megindult, sokan jelentkeztek, hogy szerencsét próbáljanak. A választmány első ülésén 123 játékos kérte a körbe való felvételt, leginkább belgák és németek, közöttük számos előkelőség, urak a legjobb berlini körökben, arisztokraták és magas állami hivatalnokok. A postán naponta új jelentkezések érkeznek és néhány szenvedélyesebb játékos már meg is telepedett *Aachen* és *Altberg*-ben, hogy rögtön megkezdhesék működésüket mielőtt őket a körben felvették. A ballotage eredményére nyolc napig kell várakoznia a jelöltnek, mert a társaság — amint a prospektus mondja — nagy elővigyázattal jár el, mert nem akar családokat romlásba dönteni és csak olyanokat enged be a játékerembe, akiknek körülményei megengedik, hogy esetleg veszítsenek. Időközben a játékbank belga fennhatóság alá került, napjai megszámlálvák, amint ezt a következő berlini telegramm bizonyítja:

Felhívatatosan jelentik, hogy *Poroszország* megtiltotta a kezdeményező lépést az altenburgi játékbank

bezárása ügyében. Remélhető, hogy a játékbankot már legközelebb beszüntetik, minek be kell következnie nemcsak a belga törvény értelmében, hanem a *Poroszország* és *Belgium* közötti fennálló államszerződés szerint is.

— **Nagy tűz Orosházán.** Tegnap este 8 órakor *Orosházán*, a *Tass-utca* tűz támadt. A víz hiánya s a szél miatt az oltás lehetetlen volt. Leégett nyolc ház, beégett több jószág s elűnt három ember. Azt hiszik, hogy a tűz áldozatai lettek.

— **Nagy vasúti szerencsétlenség.** Egy udinei telegramm jelenti, hogy *Pasian-Slavovosco* és *Codivipo* állomások között egy katonaszállító vonat összeütközött egy tehervonattal. Kilenc ember, köztük egy kapitány életét vesztette. Híre jár, hogy nyolcvan ember megsebesült, köztük többen súlyosan. Nyegenőst sebesült Udinébe vittek. A mentést a katonaság és a *Vöröskereszt* nyomban megindította. Az összeütközés helyére segítséget küldtek. — Egy későbbi távirat szerint 15 katona és a 14. gyalogezred egy századosa, azonkívül a mosonyvezető és a fűlő életüket veszítették. Számos katona és egy tiszti, köztük *Bonau* ezredes, megsebesültek. Az összeütközés úgy történt, hogy a katonai vonat, egy sínparakeresztésénél nem várta be a szemben jövő tehervonatot. A katasztrófának az volt az oka, hogy a személyzet ki volt merülve és a jelzőkészülékek nem működtek helyesen. A tehervonat vezetője még idejekorán fékezett és megállította a vonatot, de a katonai vonat beleszaladt a tehervonatra. A király és a királyné a trevisói hadgyakorlatokról autóbólon a vasúti szerencsétlenség színhelyére és innét Udinébe mentek, ahol a királyi pár az érsek és a hatóságok képviselői kíséretében meglátogatta a vasúti szerencsétlenségnél megsebesült egyéneket, akik a katonai és polgári kórházban vannak elhelyezve. A királyi pár mindenütt szíves ovációk tárgya volt. Utána a helyi és a vasúti szerencsétlenség miatt gyászot ölött.

— **Az anlnai sztrájk.** Az *anlnai* sztrájkban álló munkások ismételt részt vettek békéltető-bizottság tárgyalásain, de ezt többször félbeszakították a hatóság és a bányavezetés képtelen megatartása miatt. *Eberhardt* főbíró kijelentette, hogy a társulatnak van elég pénze kiheverni a sztrájkot. *De Martine* Antal ezzel szemben megnyugotató nyilatkozatot tett, mire újból megkezdődtek a békéltető bizottság tárgyalásai. A kereskedelmi kormány részéről *Gerster* Kálmán iparügyi elnök volt részt a tárgyalásokon, a szociáldemokrata párt részéről *Grossmann* Miksa és a *Vas-és Fémipar* Szövetsége részéről *Rády* Sándor. A munkások kivánsága mindössze annyi, hogy egyikük is vesztse el napi keresetét, ha reggeli hat óránál tíz perccel később áll munkába s hogy mind-egyikük elhagyhassa a gyárat, ha munkáját befejezte. E követelések mellé állították harmadiknak, hogy negyven évi munkaidő után kapják meg a teljes nyugdíjat s a társuladkba fizetett díjakat adják vissza a befizetőnek, ha a gyárból elbocsátják őket. A társuladba való befizetés körül történnék a legnagyobb igazságtalanságok. A hatóság igazta a munkásokat, a helyét, hogy közbenjárna a béke érdekében. A szolgabírói hivatalban most a gyárvezetésűs rendelkezik. Jellemző erre nézve, hogy maga *Mocsilovszky* Ernő szolgabíró küldte szét a munkásoknak az elbocsátólevelet. Ő értesítette őket hivatalosan arról is, hogy a gyárból elbocsátottnak tizenöt napon belül el kell hagyni a gyár lakóházában bérelt lakásokat. Munkások jelentették az *Anlnán* járt budapesti küldötteknek, hogy a piaci kofákat sorban felszólították hatósági személyek az elemiökétek megdrágítására. A szolgabíróhoz köz-
zelálló embereket látták megállani a piacon a munkások s hallották, amint a kofától kérdezték:

— Mennyit adj a krumpli zsákjára?

— Hetven krajcárért.

— **Ez nagyon olcsó.** Adja forintjával. Hadd fizessenek a sztrájkolók, hiszen van elég pénzüik.

Ennek az eljárásnak természetesen nem más a célja, mint az elemiökétek megdrágításával abba a helyzetbe juttatni a sztrájkolókat, hogy minél előbb kifogyjanak a pénzből s így kénytelenek legyenek ismét munkába állni. De a pressió hatástalan, a sztrájkolók elkészültek a legvégsőre. Nyugodtan várják, hogy az eddig elbocsátott 106 sztrájkvezetőn kívül újabb elbocsátások fognak bekövetkezni. Azok, kiknek házuk van, már berendezték a padlásokat arra az esetre, ha a gyár intézősége kilakoltatja a társulat házaiból az elbocsátott munkásokat.

— **A vérbosszu.** *Esztérgomból* táviratozzák: *Magyar-Szlovén*ben *Menyhárt* János ottani földmivest, mikor az éjszaka hazafelé ment, többen megtámadták. Az egyik támadó szíven szúrta, úgy hogy *Menyhárt* szörnnyethalt. A csendőrség kinyomozta és elfogta a gyilkost *Dékány* Ignác személyében, aki tettét már be is vallotta. A gyilkos régi haragosa volt *Menyhárt*nak és tettet bosszúból követte el.

— **A bolognai dráma.** A *bolognai* házasságtörési rémdráma, amelyik az év elején előkelő hőseivel lánas izgatottsággal ejtette a világot, a vizsgálat adatai során kezd végre kibontakozni abból az áthatatlan sötétségből, amely borzalmas részleteit borította. Nagy szerepe van azonban a vizsgálat körül néhány olasz újság szerkesztőségének is, amelyekben valóságos hajszá folyt a bűnösök után. Így sikerült aztán olyan bűnösöknek is nyomára jutni, akiket maguk a főbűnösök rejtegettek. Ezek közé tartozik *dr. Sechi* Angelo is, akinek vallomása révén olyan dolgok derültek ki, amelyekről sejtelmé sem volt senkinek. Kiderült többen közt, hogy *dr. Sechi* szeretője volt *Tullio Murri* nővérének meg leánykorában s ez a viszony a doktor és a szép leány között még akkor is fennállott, mikor a leány gróf *Bonmartini* felesége lett. A grófné saját palotája közelében tartott lakást kedvesének s mikor gróf *Bonmartini* meggyilkoltatása miatt őt is perbe fogták, aggódalmas figyelemmel igyekezett a gyanút kedvese személyéről elhárítani; *Dr. Sechi* azonban nem tanusított szép kedvesével szemben ennyi nobilitást, amennyiben mindjárt legelső kihallgatásánál terhelő vallomást tett a grófné ellen, nem mulasztván el természetesen a saját bűrét megmenteni. *Dr. Sechi* elmondta a vizsgálóbíró előtt, hogy gróf *Bonmartini*-kételmére tudományos kísérleteket végzett legkülönbözőbb mértékkel élő állatokon. Kísérletének eredményéről levelekben számolt be a grófnának, akiről azt hitte, hogy csak asszonyos kíváncsiságból érdeklődik a mérgek hatása iránt. Arról, hogy a szép asszony a saját férjének meggyilkolását tervezi, neki sejtelmé sem volt. Ezt vallotta *dr. Sechi* a vizsgálóbíró előtt és a maga mentésére a grófné néhány levelét becsatolta a vizsgálat rendelkezésére. A vizsgálat adatai annyit ma már kétségtelenül bizonyítottak, hogy a gyilkosságot magát *Tullio Murri* követte el. Neki volt hozzá elszántasága is, ereje is. Bizonyos azonban az, hogy a tett végrehajtásánál nem volt egyedül. Lehet, hogy barátja, *Pio Naldi* is ott volt, de az is kétségtelenül bizonyos, hogy kivülé *Murrinak* meg egy oimborájának kellett lennie, aki tevékeny segítőtára volt a gyilkosknál. Ezt onnan lehet következtetni, hogy a tett színhelyén kétségtelenül megállapítható volt az egyik gyilkos megsebesülése. *Pio Naldi* testén elfogatásakor nem volt sebesült nyoma, *Tullio Murri* sebe jelentéketlen volt, innen nem is származhattak nyomok, mert bebizonyult az is, hogy *Murri* sebesülése utólag történt a szimuláció kedvéért, hogy a bűntársról a gyanu elháruljon. Ez a megsebesült ismeretlen bűntárs nyomtalanul eltűnt s csak annyit lehetett megállapítani, hogy szőke volt és többször látták *Tullio Murri* és *Pio Naldi* társaságában. Ezt a harmadik tettest még nyomozásuk s meglehet, hogy a főtárgyalásra ez is kéznél lesz.

— **Urakodók, mint színházlátogatók.** Egy angol lap cikket ír arról, hogy mily magatartást mutatnak az urakodók a színházakkal és szindarabokkal szemben. A német császár, szerinte, a legbuzgóbb és legműrierőbb színházlátogatók egyike, azonban kritikáiban meglehetősen kíméletlen. Egészen másképp viselkedik — ugymond az angol lap — *Ferenc József* magyar király, aki a premiére-ek alkalmával szívesen néz el holmi apró hibákat. Tapasa az új darabok megítélésénél és fogadásánál nem egyszer volt mértékadó. *Edvárd* királynak, az angol trónörökösnek és egyáltalában az egész királyi családnak a komolyabb drámai munkák korántsem tetszenek úgy, mint a burleszkek, operettek és daljátékok. *Olaszország fiatal királya* és felesége a legnagyobb érdeklődéssel kísérik a darabok menését és a részletekről, valamint a színészek játékáról is kimerítő kritikát mondanak. A darabokban teljesen közönyösen ül a pabólyában. Még rajta is tullesz azonban a román király, ki ha nem ásit, a legkisebb érdeklődés nélkül néz maga elé.

— **A párisi földalatti katasztrófa.** *Párisból* jelentik, hogy a földalatti vasuton a tegnapi tüzvész alkalmával szerencsétlenül járt seobebe belehalt. *A Livre Parole* jelenti, hogy a kőszégtanácsot rendkívül ülésre fogják egybe hívni, amelyen hír szerint el fogják határozni, hogy a földalatti vasut üzemét a közönség biztonságára legfontosabb intézkedések végrehajtásáig legalább részben megszüntetik.

— **Turista-szerencsétlenségek.** *Zürichből* táviratozzák, hogy a *Crass-Aguiz*áról ma egy *Hartley* nevű angol turista s egy vezető a mélységbe zuhant. A másik turista úgy menekült meg, hogy a kőtől elszakadt. — *Reichenau* közelében, a *Rax* stájerországi nyulványánál egy társaság a szakadékokban egy feloszlásnak indult holttestet látott. Holnap reggel expedíció indul a holttest után.

— **Rendőri hírek.** A rendőrség letartóztatta *Adler* Jakab 37 éves lakost, aki *Vajda* Béla joghallgató orrát ki akarta lopni a *Párisi Arúház* előtt. — A rendőrségen a napokban több elűntetést jelentettek be. A tegnapi bejelentett elűntet a következők: *Takó* István 14 éves bádogostanono (*Garam-utca* 27.),

Nagy Károly Sándor 46 éves asztalos-segéd (Körös-utca 3.), Balogh Vilmos 16 éves üveg-estétanono (István ut. 7.), Moritz Maria 18 éves pinéznő (Emerica-utca 18.), Zaubner József 14 éves ezüstvénő (Ács-köz-utca 4.) és Kopernyák Paula 21 éves cseléd (Petenez-utca 23.).

(x) **Csusz. közsévény** ellen páratlan a Zoltán-féle kenőcs. Ara 2 korona. Zoltán gyógytárában, Budapest, V., Szabadság-tér.

A gyászólok főváros.

— A Párisi Áruház katasztrófiája. —

Budapest, augusztus 28.

A gyászólok város ma hullatta hivatalos könnyeit az áldozatok kihült tetemei fölött. Borongó szomorúság telepedett a városházának gyűléstermébe, elsíratta a főpolgármester is a halottakat, akik ma már valamennyien az anyaföldjében pihennek. Megvolt a harmadik és a negyedik temetés; az utolsón a hivatalos világ is megjelent. Hogy az előbbieken miért nem nyújtott vizsgát a gyászóloknak a főváros, meg nem érthető, de miért rekrimáljunk e fölött, mikor e mulasztással sokkal bűnösebbek terhelik a hatóságok lelkiismeretét. A nép azonban gyászol igaz érzéssel. Rettenetes reminiscenciái a borzalmas események minduntalan fölújulnak és nyomasztó sulyjal neheznek a lelkekre...

A főváros részvéte.

Budapest főváros törvényhatósága ma impozáns módon nyilvánította részvétét az augusztus 24-iki katasztrófa áldozatai és bátramaradottjai iránt. Segítségét szavazott meg a képviselőknek és elhatározta, hogy mindent megtesz, ami a jövőben hasonló veszedelemnek útját állhatja. A közgyűlést délelőtt tizenegy órakor tartották meg a váci-utcai városháza termében. Nagy számban gyűltek össze a városatyák, hogy a szerencsétlenek iránt való részvétel kifejezését adjanak. A karzatot jókora halgatóság szállta meg, nagyobbra az elpusztult áruház kenyer nélküli maradt alkalmazottai. A közgyűlés rövid és csöndes lefolyású volt. A háborgókat leszerelte és megnyugtatta a polgármesterek erősen banglesúlyozott biztosítása, hogy minden irányban szigorúan tojik a vizsgálat és energikus lesz a megtörténe minden előfordult mulasztásnak. A főpolgármester beszédének ezeket a passzusait zájoss helyeslés követte. Megnyugtatólag hatott Matuska Alajos alpolgármester jelentése is azokról a rendszabályokról, amelyeket a főváros hasonló veszedelmek elhárítására tett és tenni szándékozik. Csöndesítette a lelkeket annak a kijelentése is, hogy a főváros előterjesztését a bizottság új rendszerű szervezéséről, amely négy esztendő óta várja az elintéztést, most végre jóvá fogja bírni a minisztérium.

Főlszólalás mindössze kétfő volt. Dr. Stipanits Elek azt kívánta, hogy a közgyűlés az alkalommal egyelőre csak elvben szavazza meg a segédletet, annak a megadásáról és összege megállapításáról majd a szükséges kivánalma szerint intézkedik.

Ez a beszéd keletlen hatást tett. Haragos közbeszólások hangzottak:

— Addig elvben éhezzenek! Fráziét gyengék!

Morzányi Károly rögtön nagy hevességgel tiltakozott az indítvány ellen, amelynek csakugyan egyetlen pártfője sem akadt, sőt a közgyűlés egyhangulag sürgősnek, azonnal hitelesítendőnek és lehetőleg minél gyorsabban végrehajlandónak mondotta ki a segédletet a határozatot.

Markus József főpolgármester a következő beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

Tisztelt közgyűlés! Ez év augusztus havának 24-ik napja gyászos betűkkel lesz bevésve Budapest történetének lapjaira. E napon a VII. kerületben a Kerepesi-ut 38. számú háznak a Párisi Nagy Áruházban kitört tűzveszedelem miatt bekövetkezett teljes elpusztulása révén székesfővárosunkat megrendítő katasztrófa érte, amely nagy áldozatokkal követte. nemcsak vagyonban, hanem — fájdalom — emberéletben is.

Az épület, amelynek gazdag kirakatai néhány nappal ezelőtt még ragyogó fényárban pompáztak, ma romokban hever és osonka fűszök falával borzalmat kelt a lakosságban azon százezeiben is, akiket a sors megkímélt attól, hogy annak a rémes, annak a félelmetes pusztulásnak tanúi legyenek.

A mai nap amidőn még hatása alatt állunk a csapásnak, amely reánk nehezedett s amidőn szemünk még elvakultak fényétől annak a lángtengernek, amelynek létként hatalmával gyengé erőnk megküzdni nem volt képes; a mai nap, amidőn füleinkben még mindegyre visszhangzik a lángok közé szorult emberársainknak veitő róz, vért a gyászító jákáltsá és amidőn még mindig szemünk előtt kísértének azoknak rémes alakjai, akik a hőszűit erővel fölfelé törő lángok elöl a ház legfőse emeletén keresek menedéket, de biztonságra ott sem

lelve. végső kétségbeesésükben a szédítő mélységbe ugrottak, hogy gyorsabb halállal vátsák meg magukat a tűzhalál eszontó kinyitóját; a mai nap, amidőn szívünk és lelkünk még ég a fájdalomtól, amelyet bennünk elpusztult emberársaink gyászos sorsa keltett, szerintem, t. közgyűlés, még nem alkalmas arra, hogy elfoglatlan ítéletet mondassunk a felett: van-e és kiknek van része abban, hogy a rettenetes katasztrófa bekövetkezett?

A vizsgálat, amelynek feladata tüzetesen megállapítani a katasztrófa bekövetkezésének okait és körülményeit, s amelynek feladata megállapítani azt is, vajjon a mentési munkák körében megtörtént-e mindaz, ami emberileg lehető volt s aminek megtörténni kellett jólyamában van, s én hiven kötelességemhez, úgyvénl fogok arra, hogy e vizsgálat teljes szigorral (Helyeslés) a legnagyobb lelkiismeretességgel és részrehajlatlansággal, valamint a jogosan megkövetelhető gyorsasággal hajtsák végre. (Helyeslés) és hogy annak eredményéhez képest elvegye méltó büntetését kivétel és kímélet nélkül mindenki, (Ugy van! Helyeslés.) akinek cselekménye, mulasztása, hanyagsága, felületessége vagy tudatlansága e gyászos esemény bekövetkezését lehetővé tette. (Helyes! Helyes!)

A netán elkövetett hibáknak, vagy mulasztásoknak megtorlásával azonban, t. közgyűlés, szerintem, még nem tartjuk eleget a kötelességnek, amely reánk vár. Kell, t. közgyűlés, hogy levonuk e szomorú esethek tanulságait (Ugy van!) és hogy a legelőbbre idő alatt s a legnagyobb erővel elrendeljük, és végre is hajtsuk mindazon intézkedéseket, amelyeket a székesfőváros lakosságának életbiztonsága parancsolólag követel. (Helyes! Helyes!) Reméljük és elvárjuk, hogy a t. tanács nem fog késmi erre vonatkozó jelentését és javaslatait minél előbb elénk terjeszteni.

A mai napot pedig, t. közgyűlés, szentelje meg fájdalmunk, kegyeletünk és lelebaráti szeretetünk megnyilatkozására.

De mielőtt ez irányban előterjesztésemet megtenném, mely háival, az aivalóló szeretetnek és ragaszkodásnak igaz meglevél kell megemlékeznem ó cs és apostoli királyi felségéről, legkegyelmesebb urunkról, királyunkról, (Leikes éljenek.) aki jószágos szívénél sugartatik követve, a megpróbáltatások nehez óráiban közénk sietve, hogy a székesfővárost ért súlyos csapás felett fájdalomnak kiejtését adjon és hogy megjelenésével, vizsgálati szavaival erőt hitet bizalmat s a grógyulás reményét öntse azon szerencsétlen emberársaink lelkébe, akiket Istennek kegyelme bár súlyos sérülések és nehéz szenvedések árán megmentett a tűzhalál kinyitóját és aki e nagylelkű ténével, valamint a katasztrófa által sújtottak segélyezésére szánt fejedelmi adományával, követendő példát adott nekünk az irgalmasság cselekedeteinek bürgő gyakorlatására.

Ezekután arra kérem a t. közgyűlést:

1. Meltóztatassék a székesfővárosunkat e hó huszonegyedikén ért katasztrófa felett érzett mély fájdalomnak s az ez alkalommal gyászos véget ért emberársaink bátramaradottjai iránt táplált ószinte, igaz részvétnek a mai ülés jegyzőkönyvében kiejtését adni.

2. Meltóztatassék ó császári és apostoli királyi felsége iránt táplált legmélyebb hálnak és köszönetünk érzelmeit ma üléssünk jegyzőkönyvében megörökíteni és felkérni a miniszterelnök urat, hogy halánknak és köszönetünknek ezen megnyilatkozásait ó felségének legmagasabb tudomására juttatni szívekedjek.

3. Meltóztatassék a helyettes-polgármesternek az ezen tüzést alkalmakról ezidig tett intézkedésekről teendő jelentését megvalgatni.

4. Meltóztatassék a pénzügyi és gazdasági bizottmányoknak és a tanácsnak a katasztrófa által követeltelt súított emberársainknak anyagi támogatására vonatkozó javaslatát tárgyalás alá venni.

A főpolgármester ezekután átadta a szót Matuska Alajos alpolgármesternek, aki a következőket adta elő:

A tisztelt közgyűlés, mint a polgárság s így a közönség törvényes képviselője részvételenek adott kifejezést a történt nagy szerencsétlenség fölött; a főváros tanácsa is kifejezést adott a mély fájdalomnak s leróta a kegyeletét a szerencsétlen áldozatok iránt. A tanácsra általában a törvényhatósági közegekre és a közgyűlésre elvárhatóan kötelesség háruil annak az igazolására, hogy az illetékes közegek miként teljesítették a kötelességüket; terne-e valakit mulasztás vagy hiba azért, hogy a szörnyű katasztrófa megtörtént. A vizsgálatot különben még a szerencsétlenség napján elrendeltem, még pedig a következők irányban:

1. Az oltás, mentés, kivonulás a kellő időben, kellő munkaerővel és kellő föszerezéssel történt-e meg. Az intézés meglevél volt-e?

2. A tűzkatasztrófa minő okok mozdították elő, illetőleg tették lehetővé, az építkezés és az áruhámozás szempontjából,

Továbbá:

a) a szabályoknak megfelelő volt-e az építkezés;

b) miként történhetett meg, hogy az építkezés után lényeges eltérések s átállítások történek, fokozatosan róluk egymásutánban s hogy nevezetesen: tü felvétel cseréltek ki a kapubejárás oldalait eltavoltották, a szomszédos ház tűzjáratait áttörték, az udvart a második emeletig beütötték s hogy a hátsó udvari lépcső felülről csak a második emeletig volt járható;

c) miként történeltek, hogy ezeket a változásokat arra használták föl, hogy minél több arut helyezhessenek el, még a szomszédos ház helyiségeiben is, sőt a ledett udvaroknak is teljes ki-

használásával és a kapubejárás oldalainak igénybevételeivel;

d) miként történhetett, hogy az összehalmozott áruk nagy része gyulékony, sőt robbanó anyagokból állott;

e) az áruházz öálló villamos világító-teleppel bírt, szabályosn volt-e annak engedélyezése, kivétele és kezelése.

Mindezekre való tekintettel vizsgálat tárgya lesz, hogy miként történt az építés-rendőri és tűzrendészeti ellenőrzés.

Ezekkel kapcsolatosan augusztus hó 25-iki parallel intézkedéseket tett a helyettes polgármester az építési és tűzrendészeti szabályok reviziója dolgában. Ilyen intézkedések továbbá a jövőre: hasonló üzleteknek engedélyező eljárásuk kötése. Most pedig elrendeltem, hogy a kerületi előjárásokok haladóktalanul gyevők vizsgálat alá a hasonló üzleteket s erről 30 nap alatt legyenek jelentés; ezentul pedig az ilyen üzleteket évente többször is vizsgálják meg.

A polgármester beszéde után Boross Soma jelentkezett szólásra. Boross csupán annyit akart mondani, hogy mindenben helyesli a tanács előterjesztését. A közgyűlés azonban türelmetlen volt s azos Elő! Üljön le! Ne beszéljen! kiáltásokkal utjál vágták a szónoknak, aki engedve a közhangulatnak, leült.

A közgyűlés harmadik tárgya volt a tanács javaslata a megszavazandó segély ügyében. Főldvár. Antal helyettes-főjegyző ismertette a tanács javaslatát, amely Matuska Alajos helyettes-polgármester alábbi indítványát javasolja elfogadásra:

Tekintetes Tanács! Teljesen átérzővén a székesfőváros történetében páratlanul álló ama végzetes szerencsétlenség su vét, mely a Párisi Nagy Áruházban folyó hó 24-én kiütött tüzezt folytán következett be és átbava a szerencsétlenség által sújtottak iránt ószinte részvétől, egyszersmind több bizottsági tag intenciójának is meglevélőleg indítava érzem magam, hogy a szerencsétlenség által sújtottak anyagi támogatása érdekében a tekintetes tanácshoz, illetve a tekintetes tanács után a t. közgyűléshez előterjesztéssel járjak.

Azt hiszem, a szerencsétlenség által sújtottak iránt a részvét oly általános és a sorokunk való könnyítése szükségességének érzése annyira közös mindnyájunkban, hogy akkor mikor ez irányban már a legelsőbb kegy nyilvánulása is tapasztalható, jelen előterjesztésem nem szorul bővebb indoklásra.

Tisztelettel indítványozom ennélfogva, hogy méltóztatassék 20.000 korona rendkívüli hiteit engedélyezni oly célból, hogy ezen összeg keretén belül elgyvrszt a szerencsétlenül járt áldozatok családja, másrészt pedig azok, kik ezen szerencsétlenség folytán kereset nélkül maradtak, a szükségeset képest segélyezhetők legyenek.

Budapest, 1903. augusztus 26.

Matuska Alajos s. k.,
h-polgármester.

Az indítványt a pénzügyi bizottság és a tanács is elfogadták s a tanács pártolóló terjeszti a közgyűlés elé.

A javaslatot Morzányi Károly szólat föl s megleg hangon ajánlotta annak elfogadását, mire a közgyűlés a következő határozatot hozta:

A közgyűlés a tanács és a pénzügyi és gazdasági bizottság javaslatához képest a h-polgármester előterjesztése elhatározta, miszerint a Párisi Nagy Áruházban folyó hó 24-én keletkezett tüzezt állá sújtottak segélyezésére 20.000 koronát szavaz meg olvképp, hogy ezen összeg keretén belül a szükségeset képest egyrészt a szerencsétlenül járt áldozatok családai, másrészt pedig azok, kik ezen szerencsétlenség folytán kereset nélkül maradtak, lesznek segélyezendők. A megszavazott összeg fedezéséül a közgyűlés a közösi alap rendkívüli kiadásai között nyitandó ónáló lejezetben való elszámolás mellett az 1902. évi zarszűadás szerint jelentkező 99.541 korona 20 fillér háztartási fölűségeből meg rendelkezésre álló 61 354 kor. 20 fillér jölőli ki.

Ezen közgyűlési határozat felsőbb jóváhagyást igényelvén ez az összes iratokkal együtt a m. kir. bé ügyminiszter urhoz felterjesztendő.

Kelt Budapesten, a székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1903. évi augusztus hó 29-én tartott üléséből.

Markus József főpolgármester a határozat kihirdetése után kijentette, hogy a jóváhagyás iránt még a mai nap folyamán eljár a belügyminiszternél, úgy hogy a határozat azonnal leendő végrehajtása akadályba ne ütközzék.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

Temetés.

A rettenetes katasztrófa áldozatait már befogadta az anyaföld. Ma öt halottat temettek. A közönség sajnó szívvél zarándokolt el a keresepi temetőbe, ahol a négy keresztény halottnak adták meg a végső tisztességet.

A tűzvesz nyolcadik áldozatát, Spira Samunét ma délelőtt fél tíz órakor kísérték örök nyugalma helyére, a borzalmas szerencsétlenségben sorsosai mellé. A végítészességen ismét nagy közönség jelent meg. A szerencsétlen véget ért özvegyasszonyt a halottasház közpész termében helyezték ravatára. A gyászbarócut családtagok sokasága szivertető siránkozásba tört ki, amikor dr. Weiszburg Gyu a rabbi,

megkezdte bucsuzatját. A beszéd elhangzása után az énekar megható gyászdalokat adott elő s ezek hangjai mellett vitték a halottat a sírhoz. Itt *Lasarus* főként ismét szolozsmát énekelt, amire a koporsót a közönség zokogása között lebozsították a sírgödörbe.

A tűzkatasztrófa kereszény áldozatainak ma délután volt a temetése a kerepesi-úti temető halottasházából. Holttesteiket tegnap éjszaka szállították a boncoló intézetből a temető halottasházába, melynek nagy termében tették vatalra. Az ezüstszíni koporsók egymás mellett nyugodtak az emelvényeken, körülöttük tömérdek gyertya égett, mindenik körül egész halom koszorú és irris virágot raktak le. A koporsók között feküdt a főváros hatalmas babérkoszorúja, piros-sárga-kék szalaggal, közvetlen mellette *Thury Zoltán* koszorúja fekete szalagjain a következő fölirással: *A hitvány építkezés és gyalázatos ellenőrzés vértanúinak — Thury Zoltán.* Az első koporsóban *Proksa István*, *Németh Teréz* (élt 28 évet), a másodikban *Hartmann Vilmos* (élt 38 évet), a harmadikban *Beer Ilona* (élt 22 évet) és a negyedikben *Szabó Mária* (élt 20 évet) holttesteme nyugodott. Közülük *Proksa István* evangélikus vallású, *Szabó Mária* vallását nem ismerték, ezért a másik kettővel a katolikus vallás szerint szentelték be. *Szabó Mária*nak hozzátartozói valószínűleg még mit se tudnak a szerencsétlenségéről, mert a hozzátartozói közül senki sem volt ott. Mégis elég virág jutott neki is. Az első virág egy szál ősziróza volt, melyhez egy papírselejte volt tűzre; a papíron ez volt olvasható: *Senki más boruljon a koporsómra, mint egy ősi, elhervadt róza.* Két leány egy kosár virágot hozott az *Ismeretlen Mariskának.*

A temetőben délelőtt is rengeteg ember járt. Kora délután aztán valóságos zarándoklás kezdődött a halottas házhöz. Ezer és ezer ember jorult be a temető kapuján, az utvonál a kaputól a halottas házig hullámozott az emberektől. A tömegben voltak előkelő ur-asszonyok és szegény munkásleányok. Legelsőben a kaputól nem messze, a nyitott síroknál álltak meg és könnyező szemekkel nézték a szomorú helyet. A rendet a temetőőrök tartották itt fenn.

A halottasház előtt három óra után mintegy huszezer ember állott már. Itt *Bockelberg Ede* rendőrfelügyelővel és *Tóth Mihály* rendőrfogalmazóval 10 lovas- és 50 gyalogos rendőr ügyelt a rendre. Délután a hozzátartozókon kívül már senkit sem bocsátottak a koporsókhoz, hogy a tolongás elkerüljön.

A halottak hozzátartozói közül ott volt *Proksa István* férje, *Proksa István* villamos vasuti a kalmazott, az elhunyt asszony testvére s rokonsága; *Hartmann Vilmos* férje, *Beer Ilona* öreg édesanyja, a fitestvére, a nővére és ennek férje. A *Szabó Mari* koporsójánál a két fekete ruhás *Spira* leány állott meg, neki nem volt hozzátartozója. A rokonság földelői zokogása töltötte be a szomorú termet, ami a közönséget annyira megindította, hogy szintén elkezdett sírni. Mig odabenn szomorú jelenetek folytak le, a rendőrség kordona mögött egyre nőtt az emberek száma s négy óra felé már több mint negyvenezren lehettek.

Négy óra tájban érkezett meg *Márkus József* főpolgármester, *Rózsavölgyi Gyula* alpolgármester és *Földváry József* főjegyző kíséretében; a halottas terembe léptek és ott imádkoztak. Kevésell utánuk megérkezett *Novák István* érsebetvárosi helyettes plébános nagy kísérettel és az énekes karával, nyomban utánuk jött *Horváth Sándor* evangélikus lelkész is. Előbb a katolikus papság vonult be s megkezdődött a szertartás.

Az énekar fájdalmas énekének hatása alatt *Beer Ilona* anyja annyira rosszul lett, hogy ki kellett vezetni. A szegény öregasszonyt a halottasház tornácára vitték, ahol kétségbeesetten, minden összefüggés nélkül kiáltozott:

— Kegyelem Isten! Mit vétett neked Ilonkám?
— Jó királyom, add vissza Ilonkám!

Rózsavölgyi alpolgármester odament az öreg asszonyhoz, kocsiba ültette és elvezette a helyszínről. Majd a család után kérdezősködött és magához rendelte honnapra a hivatalába.

Beszéltetés után az egyházi kórus gyászdalt énekelt, az utolsó akkordok teljesen elveszték a rettetőnetes sírángozásban.

Most *Horváth Sándor* evangélikus lelkész ment a terembe és szívhézzólló beszédben bucsuztatta el Proksánét, akinek férje a beszéd alatt vérsre harapta kezeit fájdalomában. Sokan rosszul lettek s csak nagy nehezen tudták őket eszméletre hozni. A beszéd után előállott a négy kétfólas, díszes halottaskocsi. Lehozták a négy koporsót s a kocsikra helyezték. A menetet négy lovasrendőr nyitotta meg s utánuk haladtak a halottvíz kocsik, melyek között a székeslővárosi babérkoszorúját vitték.

A kocsik mellett rendőrök haladtak és az V/b számú parcellánál szintén a rendőrségnek kellett helyet szorítani a kocsik számára. A koporsókat itt a nyitott sírok mellé helyezték. A sírásó elmondotta

a Miatyánkot, a cipészek dalárdája pedig elénekelt *Egryssy Miért oly boros?* . . . gyászdalát. Ezután a koporsókat leeresztették a sírokba s a közönség elföldelte a sírokat. Mire a temetés véget ért és a közönség elvonult a temetőből, sőtét este volt.

Ujabb áldozat.

Barabás Géza hírlapíró ma Tokajról anyósától levelet kapott, amelyben arról értesít őt, hogy *Ambrózi* tokaji földbirtokos *Ilona* nevű szűze, barna leánya a katasztrófa óta eltűnt. Még e hó közepén jött fel a fővárosba egy jó barátjánéhoz, aki a Párisi Áruházban pénztáros volt.

Ugy értesült, hogy *Ambrózi Ilona* a tűzveszedelem pillanatában a Párisi Áruházban tartózkodott. Pénztárosnő barátja könnyebb égési sebeket szenvedve menekült meg a tűzhaláltól; *Ambrózi Ilona* pedig taán ott lelte az áruházban tűzhalálát. Nagyon valószínű, hogy ő is odaégett, mert azóta életjelet sem adott magáról. *Berkovits József* főmérnök felesége, aki ezt az értesítést vejenek küldte, még azt is megjegyzi, hogy egész Tokajban az a hír van elterjedve, hogy *Ambrózi Ilona* az áruházban égett össze.

A kórházban.

A Rókus-kórházban még *Spira Adél*, *Mátyás Gizella* és *Glück Sándor* lekszik. A másik oeselőleány, aki szerencsésen megmenekült: *Korbinyi Emma* már teljesen egészséges ugyan és rég elblyghatta volna a kórházat, de nem tudja ott hagyni *Spira Adélt*, kinek az édesanyjánál szolgált. *Korbinyi Emma* beszélőképességét nem nyerte teljesen vissza. Beszéde fogycatékos és akadozó.

Spira Adél állkapsát ma délelőtt operátá meg dr. *Környözy Zoltán* s a beteg dében már egész könnyedén evett. Látogatóitól mindig az édesanyjáról kérdezősködi. Ma azt mondták neki, hogy a dolglórházba szállították.

— Szegény anyám — így sóhajt fel gyakran — egy pár sorral, amit ő maga írta nekem, megnyugtatta nagyon. Tegnap is megkérte egy urat, hogy keresse fel anyámat és hozson tőle üzenetet, hogy hogyan érzi magát, de az idegen írást hozott nekem. Azt mondta, hogy anyám nem tud írni, mert keze is megbénult. Óh anyám, csak te maradj életben!

Glück Sándor állapota súlyosabb tegnap óta. Fejéről a kötéseket elviselhetetlen fájdalmában letépte. Égési sebei feujultak.

Mátyás Gizella, aki a negyedik emeletől ugrott le, jobban érzi magát, napról-napra javul. Pár heti gyógyulás és pihenés után ő is elblyghatja a kórházat.

A romok mellett.

A borzalom tanyájának rémes kopárságán ma már enyhítenek a magasba nyuló állványok. Az elpusztult ház romjai előtt tegnap este már deszkából vontak kordont s így a katonaság hazavonulhatott. Most már csak rendőrök őrzik a bejáratokat, hogy a közönség be ne tudulhasson. Az utat csak akkor nyitják meg a közlekedés számára, ha a légelet háznál a megerősítési befalazási munkálatokk teljesen el fognak köszülni. Addig is a villamos kocsikon a személyforgalmat átszállással bonyolítják le. Közvetlen a légelet palota előtti villamos vonalon a kocsiközlekedés még nagyon hosszú ideig szünetelni fog. A Népszínház előtti vonal azonban már pár nap mulva újból megnylik.

A rommá lett épület vastartályai, amelyeken óriási teher van, annyira megrendültek, hogy az ablakok, ajtók, nyílások befalazása is mulhatatlanul szükséges. *Szabó János* kerületi főmérnök el is rendelte, hogy elsősorban is ezeket a munkálatokat teljesítsék. Egészen föl a második emeletig befalazzák az épületet és a kerepesi-úti szűgeletfalat is megerősítik. Mikor ezekkel a munkálatokkal teljesen elkészülnek, nyitják meg a közlekedést, ami annyival is inkább mulhatatlanul szükséges már, mert a szomszédos és különösen azok a kereskedők, akik rendőri kordonon belül vannak, napról-napra rendkívül nagy anyagi károkat szenvednek.

A helyszíni vizsgálat ma délután négy órára volt kitűzve, de miután a munkások nem készültek el az állványok építésével, holnap déle, vagy délutánra halasztották. A szemlén résztvevnek a tűzoltók is és a bizottság át fogja kutatni az épület összes helyiségeit, megállapítandó, hogy van-e összeégett hulla és hogy bány hulla van odabenn? Ezt azonban nehéz lesz megállapítani, mert azok, akik a tűz alatt bentszorultak az Áruház helyiségeiben, annyira porrá égték, hogy maradványaik felismerhetetlenül összevegyültek az elpusztult áruk roncsaival. A helyszíni szemlét, amelyet ma délutánra tervezett *Sárkányi* vizsgálóbíró, azért nem tartották meg, mert az épület romjainak átkutatásához nem lehet még hozzáfogni.

Ma a helyszínen járt dr. *Boda Dező* rendőrkapitány, a közigazgatási osztály vezetője, hogy meggyőződést szerezzen arról, miképp lehetne a Kerepesi-úton a villamos közlekedést a rendes mederbe terelni. Ha a leomlással fenyegető sarokpárkányzatot s ködiszítéseket eltávolíthatják, úgy a villamos kocsik vasárnap megkezdhetik rendes közlekedésüket.

A nagy külföldi városok tűzoltóparancsnokai a borzalmas katasztrófa hírére egymásután jönnek a fővárosba, hogy a tűzveszedelem igazai okait tanulmányozzák. Ma reggel a hamburgi tűzoltóparancsnok: *Pröbel* Szerbovszky kalauzsiásával bejárta a légelet palota földszíni, első és második emeleti részét. Véleménye szerint a rémes katasztrófa oka az építési engedély hiányaira és szabálytalanságaira vezethető vissza. A palota bejárata a Párisi Áruház raktározása miatt el volt zárva, ugyanúgyra, hogy a megmenekülés teljességgel lehetetlen volt. Hamburgban különösen olyan házakban, ahol ilyen nagy áruaktárak vannak, minimális követelmény a két léposózet. A Párisi Áruházban pedig utajdonképpen csak egy léposó volt nyitott, annak is az a só rése félig-meddig be volt raktározva mindenféle gyulékony és gyorsan égő árukkal.

Bécsi vélemény.

Müller tűzoltóparancsnok hazaérkezve Bécsbe, tapasztalatairól a következőben nyilatkozott a *Zeit* egyik munkatársa előtt:

— Hogy a tűz a Párisi Nagy Áruházban olyan nagy mérvet öltött, az nem lepet meg, csak megerősítve találtam azt, amit mi tűzoltók az ilyes.éle tűznekél előlrútnak. Itt Bécsben is vannak áruházak amelyek tűzveszedelem előben való elővigyázat tekintetében nem kifogásalának. A Párisi Nagy Áruháznál a kirakatiabák, amelyben a tűz támadt, egyenesen a léposóházba nyitott. Az ablaktáblák természetesen rögtön megpattantak a hősegtől s a lángok feltörték a felső emeletet folyosóra. Nem áll, hogy a léposó szűk és a léposóház isötő keskeny; a léposó széles kőléposó és a léposóház igen tágas. De régi tapasztalat, hogy a kőléposó tűz esetén épp oly kevéssé tartós, mint a faléposó. Az egész különbség abban áll, hogy a kőléposó nem terjeszti tovább a tűzet, de a kőléposó beomlása sokka veszedelmesebb. A tűznek nem áll tovább ellent, mint a faléposó.

Ebben az épületben eredetileg tűzfalat emeltek a léposóházban, de az áruházutalajdonos ezt áttörtte, hogy kirakatot állítson fel ott. Hogy ezt illetékes helyen jóváhagyták, ez a legnagyobb hiba volt, amit csak el lehetett követni, mert éppen ebben a kirakatban támadt a tűz. A tűz mindenesetre az elektromos vezeték rövid kapcsolása révén támadt. Az utóbbi időben különben sok tűz keletkezett ilyen okból.

Az épület vasszerkezete, ameddig be volt falazva, épségben maradt és megakadályozta a ház összeomlását. A traverzek részben megrongálódtak, de azért még mindig összetartják a házat. A megrongálódott traverzek pótlásával ki lehet javítani a házat, a legokosabb volna azonban lerombolni.

A házban még mindig lappang a tűz. A beomlás nem fenyeget mert a padmalók nincsenek fából, hanem téglákból, amelyek traverzekben nyugosznak.

Egyik főhiba az volt, hogy a vészkijáratok rostélyllyal voltak elzárva s azoknak, kik ezen az úton menekülni akartak, várniok kellett, meg a rostélyt át nem törték.

A vészkijáratok fontosságait különben nálunk sem becsülük tulságosan. Vizsgálataink közben azt is tapasztaltuk már, hogy a vészkijáratok el voltak zárva, vagy ládákkal el voltak torlaszolva.

— De az ilyen mulasztásokat remélhetőleg példásan megbüntetik? — vette közbe a lap munkatársa.

— Fájdalom — nem, felelte a tűzoltóparancsnok — megelégszenek azzal a figyelmeztetéssel, hogy jövőre ilyesmi meg ne történjék.

— A bécsi tűzoltóság szigorubbán jár-e el majd a jövőben.

— Elég szigoruk vagyunk, csak kívánatos volna, hogy utasításainkat komolyban hajtsák végre.

A külföld részvéte.

A bécsi kereskedők segítő egyesülete és a bécsi kereskedelmi alkalmazottak egyesülete tegnap egy fogadó nagytermében gyűltek egybe, hogy gyászuakat kifejezzék a katasztrófalával szemben. *Karl Plok* indítványára egyhangrúlag határozatot hoztak, amely így szól:

A gyász jeléül itt egybegyűlt bécsi kereskedelmi alkalmazottak a budapesti katasztrófa által oly súlyosan súított kollegák iránt négy részvétőt kért lejezik ki. Amennyire Bécs szervezett kereskedelmi alkalmazottai tehetik anyagilag segítségére sietnek a katasztrófa által részint állásatlanú, részint kenyér nélkül maradt alkalmazot-

takon. Ijesztő világgosszaggal mutatja ez a katasztrófa, hogy milyen veszedelmeknek vannak kitéve a munkások a kereskedelmi szakon. Az egyetlen vigasztaló tudat ennél a megrázó katasztrófanál az, hogy a felelős tényezők nemcsak Budapesten, hanem másutt is fokozottabban fogják kiéleltetni a kereskedelmi alkalmazottak anyai óhajait. Nevezetesen az *álami balesetbiztosítási* vonatkozásig. Ragódozva az ebben a katasztrófában meghalt, vagy nyomorékká lett alkalmazottakra a hátságok inkább tekintik majd jogosnak ezeket a kiválmakat és kielégítésüket inkább igyekeznek majd siettetni.

Ezután több táviratot olvastak fel, többek között a Párisi Áruház alkalmazottainak egy köszönetátvirátát. Florisdorf kereskedőségéi is táviratban fejezték ki a gyászhoz való csatlakozásukat.

A segítség.

A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete kebelében alakult segélyező bizottság, mely célul tűzte ki, hogy a kenyér nélkül maradt alkalmazottaknak segítséget gyűjt, az eddig beérkezett segélyeket és elősorban ő felsége adományát holnap szombaton, délután három órakor fogja kiosztani az egyesület Andrássy-ut 13. szám alatti helyiségében. A legegésztés minden alkalmazottja részéről segélyben, még pedig olyformán hogy holnap megkapják mindannyian — akármilyen rendű alkalmazásban voltak, tehát a szolgák is — érdigi fizetésük egyharmadát. Amennyiben a befolyó összegek lehetővé teszik, a személyzet tagjai közül azok, kik időközben nem kaptak állást eddigi fizetésüknek hat hétre eső részét kapják meg. A segélyezésben fokozottabban mértékben részesülnek a családok alkalmazottak, a szerencsétlenül jártak hátramaradtjai és a súlyosabban sebesültek. A segélyutalványokat holnap délelőtt vehetik át a volt alkalmazottak és szolgák a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének VI. Andrássy-ut 13. szám alatt levő irodájában; a segélyek kiosztása délután 3 órakor lesz ugyanott. A hatóság részéről *Albin Ernő* VII. kerületi elöljáró és *Tepper Ignác* rendőrfogalmazó, az Othon részéről pedig *Gelléri Mór* al-elnök lesz jelen.

Khuen-Héderváry miniszterelnök ma a következő levelet intézte *Zerkowits* Emilhez, a segítő-bizottság elnökéhez:

Tekintetes elnök ur!

Mélyen megindítva azon nagy szerencsétlenség által, melyet a Párisi Nagy Áruház égése okozott és azon súlyos helyzet által, melybe az áruház volt alkalmazottai jutottak, indítványt érzem magam a kereset nélkül maradt személyzet felszámolására 200 koronát a t. elnök urnak mellékelve megküldeni.

Együttal megküldöm a *Luoff* orosz főkonzul által ugyanezen célra adományozott 100 koronát és kérem, hogy az ezen összegek átvételét elismerő ideig tartó nyugtát a írva a miniszterelnökséghez beküldeni sziveskedjék.

Budapest, 1903. évi augusztus hó 27-én.

Khuen-Héderváry s. k.

Thék Endre budapesti nagyiparos ma 100 koronát küldött a tűzkárosultak részére a főpolgármesterhez.

A Párisi Áruház alkalmazottai érdekében nemcsak Budapesten, hanem a vidéken, sőt Bécsben is élénken érdeklődnek. Így egyik legnagyobb bécsi áruház, a *S. Schein szőnyegház* (I. Bauermarkt 12.) főnöke, tegnap Budapestre érkezett és a személyzet nagy részével tárgyal, hogy közülük az üzletben alkalmazza azokat, kik megfelelő ismeretekkel bírnak. Ezzel az említett cég főnöke, első sorban a szorult helyzetben levő alkalmazottakon akar segíteni, mert kétségtelen, hogy Bécsben is elég állásnélküli alkalmazott van. De másrészt a cég, melynek Magyarország is nagy vendéközönsége van, tejes mértékben osztja azt a részvételt, melylyel a műveit külföld ez iránt a szerencsétlenség iránt viselték, és több alkalmazott szerződésével akar ennek kiejesztését adni. Az alkalmazottak ma mutatkoztak be a cég főnökének a *Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületében*.

A Párisi nagy áruház leégése által elszegényedett családok tejszükségletét az ingyentej intézmény délelőtt 10-12 óra között, az Izabella-utca 42. szám alatt jelentkezőknek fedezni kész.

Nagy jótékonyok előadás lesz holnap, szombaton este a Fővárosi Orfeumban a Párisi Áruház károsultjai javára. Az előadást különösen tüszerezni fogja *Gyöngyi Izsó*, a közkedveltek komikus főllépe, aki szívesegből működik közre. *Károlyi* Károly hegedűművész és a *Tarka Szinpad* ezidő új társulatának a *Ké a kiestke?* című eredeti bohózatban való bemutatkozása egészítik ki a különben is nagyon változatos műsort. A nézőtér ez elka omból bizonyára zsunfolásig meg fog telni, úgy, hogy a jótékony célnak az Orfeum tekintélyes összeggel járulhat.

A *Budapesti Aléllikai Klub* és a *Fővárosi Torna-Klub* a Párisi Áruház keresetnélküli alkalmazottai ja-

vára vasárnap délután 4 órakor a *B. A. K. Erzsébet* királyné-utí pályáján mérkőzik. Beléptidij 40 fillér.

Grót Károlyi István ma ezer koronát adományozott arra a célra, hogy ez az összeg az érdemek arányában azok között a derék tűzoltók között osztható ki, akik a Párisi Áruházban keletkezett tűzkatasztrófanál sérüléseket szenvedtek; vagy ha nem is sérültek meg, de kötelességük hű teljesítésében bátor ön áldozást tanusítottak.

A Párisi Nagy Áruház égése alkalmából a szomszédos Fővárosi Taksaréképítész mint Szövetkezet helyiségei is nagy veszedelemben forogtak. s csupán néhány tűzoltó ügybuzgóságának köszönhető, hogy — bár a szomszédos lakások mind a tűz martalékává estek — a takarékpénztár sértetlen maradt. Hogy há á t némiképp kiejesztésre juttassa a takarékpénztár ma 100 koronát küldött a tűz-tó-ló-parancsnokságnak, hogy ossza ki a legénység ama tagjai között, akik a takarékpénztár megmentése körül buzgózkodtak.

A katasztrófa tanulságait óhajta megállapítani a magyarországi kereskedelmi alkalmazottak szervezőbizottsága, a kereskedőségek szociáldemokrata egyesülete. Gyászkeretes fölívást intéz a kereskedelmi alkalmazottakhoz. A pártiszempontok diktálta fölívás a gyászt is agitatórius cérra hasznosította, a kapitalizmus bétkéji ellen a szocializmus legvereit ajánlja az alkalmazottaknak. A felhívás befejezése így hangzik:

Megszabadít bennünket a nyomorúságtól a rendezett munkaidő, a felmondási idő, a végkielégítés, a balesetbiztosítás, a nyugdíjügy törvénybe iktatása! Minthogy ez még nincs meg, meg kell szerezni, ki kell csikarnunk! Testvérek, gondoljatok családokra! Karársák! F. hó 30-án, vasárnap délelőtt fél 10 órakor, (Városliget) VI. Hermina-ut 51. számú Reklámkertben nagy nyilvános gyűlést tartunk a következő napirenddel: 1. A Párisi Áruház égése és a kereskedelmi alkalmazottak követelése. 2. Mit akar a szociáldemokrácia?

Ükölő poroszok.

Berlin, augusztus 28.

A *Berliner Correspondenz* jelenti: Bár az 1901-ben Poroszországra nézve az áruházak tekintetében elrendelt intézkedések olyanok, hogy azoknak szabályszerű alkalmazása mellett emberi számítás szerint nem fordulhatnak elő oly szerencsétlenségek, mint Budapesten a *Goldberger-féle áruház*nál, ezeket az intézkedéseket mégis a tartományi hatóságok véleményei alapján meg fogják újítani és át fogják vizsgálni. Közben figyelembe veszik a budapesti tűzvézsnél tett tapasztalatokat.

Tűzek a fővárosban.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, augusztus 28.

A Párisi Nagy Áruház szörnyű katasztrófája óta egymást érik a kisebb-nagyobb tüzesetek a fővárosban. Szinte egész nap kereszttűl-kasul szüldöznek a tűzoltókocsik az utcákon s a tűzoltósp rémes hangjára összerezzennek az emberek s remegve tudakolják egymástól, hogy hol van az újabb veszedelem.

Ma egész sereg tüzesetről kell számot adnunk. Ezek közül: legveszedelmesebb volt az abenzinrobbanás, amely a *Kerepesi-bazárban* történt ma déiben. Amint elterjedt a híre, hogy a *Kerepesi-bazár* ég, kínos nyugtalanság vet erőt mindenkin, hogy vajjon nem lesz e ujjabb nagy katasztrófa a dologból. A tűzoltóság gyors megjelenése szerencsére elejét vette a nagyobb veszedelmeknek.

(Robbanás a Kerepesi-bazárban.)

Ma déiben egy óra után a *Kerepesi-uton* s a *Dobány-utca*ban egyidejűleg robobott végig egy sereg tűzoltókocsi, hirdetve, hogy újabb veszedelem van készülöben.

— Ez a *Kerepesi-bazár*! Nagy robbanás történt! — hirdették az emberek mindenfelé az utcákon. A tűzoltóknak is azt jelentették, hogy a *Kes-márky és Illés-féle Kerepesi-bazár* áll lángokban, s ezért gyors egymásutánban vonultak ki a központi, V., VI., VII. és VIII. kerületi tűzoltóságok teljes felszereléssel. Csakhamar megjelent a mentők két órsége dr. *Kovács* Aladár mentőigazgató, dr. *Viroztek* Győző mentőorvos és *Chladovác* őrszervező vezetésével. A veszedelem szerencsére nem bizonyult oly nagyknak mint jelezték, bár könnyen válhatott volna végzetessé.

A bazárépületben van *Hollósi* Albert vegytisztító intézete. A nagy centrális-géppel dolgoztak a műhelyben, amikor egyszerre hatalmas dörrenés hallatszott. A gépben levő benzín robbant fel nagy erővel. A következő pillanatra hatalmas lánggal lobbant fel az üzletben felhámozott sok könnyű selyem- és battiszruha. A láng kocsapott az üveggel fedett udvarba is, amelyben két hosszú soron vannak felállítva a bazár

áruaszalai, könnyen gyúlható faáruval és egyéb apró holmival.

Az épületben leirhatatlan riadalom támadt. A ház lakói kétségbeesve menekültek ki. Ióvén attól, hogy megismétlődhetik a Párisi Áruház katasztrófája. A pár perc alatt megjelent tűzoltók azonban egyegyedő bra alatt eljöttották a tüzet és így semmi komolyabb járm nem történt. A robbanásnál *Klenk* Györgygné és *Cseppek* Sándorné vasalónők, akik az üzletben voltak alkalmazva, égési sebeket szenvedtek. A riadalomban megsebesült *Winkler* Sándorné is, aki egy ablakot tört be a kezével. Ezeket a mentők részessítettek első segítségben.

A tűz híre villámgyorsan terjedt el a fővárosban és csakhamar sok ezer ember gyűlt össze a bazár előtt. A tűz színhelyén megjelent *Márkus* József főpolgármester is, aki megkönnyebbült, mikor látta, hogy a veszedelem nem oly nagy, mint a híre. Együttal konstátálta, hogy ez az épület is épp oly tűzveszedelmes, mint a Párisi Áruház.

(Tűz a Hattyu-gőzmosóban.)

Reggel félkilenckor is nagy tüzet jeleztek a központi tűzoltósnak. Azt jelentették, hogy a *Hattyu-gőzmosódnak* a *Gizella-ut* 26. és *Ilka-utca* 12. számú nagy telepe ég. A jelentésre a VI., VIII. kerületi és a központi tűzoltóságok vonultak ki a tűz színhelyére, ahol a gőzmosó istállója állott lángokban. Az istállóban öt ló volt, amelyeket sikerült kimenteni. A tűz csakhamar átcsapott az istálló melletti lakóház tetejére és már nagyobb arányokat öltött, amikor a tűzoltók minden irányból hatalmas vizugarakkal elnyomták a készülő veszedelmet. Az istálló, amely fából való volt, elégett.

A tűz onnan keletkezett, hogy a kocsisok gyermekei az istállóban a Párisi Áruház égését jászották. Gyufát szereztek valahol és felgyújtották az istállóban levő szalmát. A szalma egyszerre hatalmas lánggot fogott, amely felgyújtotta az istállót is.

(Vak tüziláma.)

A tűzoltóságot ma déiben sürgősen az *Attila-utca* 71. szám alá hívták, hogy tűz van. Vágtatva siettek oda, de a tűznek híre hamva se volt. Valaki gonosz tréából felültette a különben is kimerült tűzoltókat. A rendőrség keresi a lelketlen tréfa szerzőjét.

(A Déli vasut égése.)

A Déli vasut pályaudvarában az éjszaka támadt tüzet csak reggel fél hatra sikerült egészen eloltani. A tűz a Déli vasut vendéglősnének a lakásában támadt, valószínűleg a villanyos vezetékől. A tűz elpusztította az indulási oldal I. és II. osztály várótermének és az étteremnek a tetejét. A veszedelem később átcsapott a pályaudvar belső részére is, ahol azonban a kivonult nagyszámú tűzoltók hamarosan elejét vették a veszedelemnek. A Déli vasut indulási oldalán elzárták a forgalmat és még az éjszaka hozzáfogtak a megrongált épület restaurálásához. A tűzvizsgálatot holnap délelőtt tartják meg.

A Déli Vaspálya Társaság a tüzeset alkalmából a következő hivatalos jelentést adia ki:

Folyó hó 28-án éjjel 12 órakor Budapest állomás személypályaudvari felvételi épületének teteje az ét- és várótermek feletti részen ismeretlen okból kigyulladt, mely alkalommal a várótermek földemei is erősen megrongálódtak. A tűz továbbterjedését a fővárosi tűzoltóság érelyes fellépése meggátolta és a tűz hajnali 4 óráig teljesen el lett oltva. Minthogy a megrongált helyiségek a helyreállítás tartamára lezártak, ideiglenes várótermekről gondoskodva van, úgy hogy a személy- és podgyászszorgalom akadály nélkül lebonnyolható. — Az ottani munkálatok közben az egyik tűzoltó egy létráról leest; az illető azonnal a Szt.-János-kórházba szállítottott.

(Tűzvizsgálat.)

Tegnapelőtt a *Garay-utca* 23. számú háromemeletes ház teteje légett. A tűzvizsgálatot ma tartották meg. A tűzvizsgálat nem tudta megállapítani a tűz okát, amit majd a rendőri nyomozás fog kideríteni. Megállapították, hogy közvetlenül a tűz keletkezése előtt két cseléd járt a padláson. Ezek tagadják, hogy gyufát gyújtottak volna. De nem is tóleozhatott fel, mert a padlás világos és a tűz délután 2 órakor támadt.

A megjedtt ember.

A: (turista ruhában, kis képtáskával ballag a csömöri országúton.)

B: (kerékpáron jön vele szemközt.) Jó napot A. ur.

A.: Jó napot B. ur.

B.: Hova megy A. ur?

A.: Fel a Tátrába B. ur.

B.: Gyalog?

A.: És több évre...

B.: Hiszen tegnap még semmi baja se volt A. ur?... És mi az? Látom, hogy sápadt, sovány lett,

hogy a szeme beesett, ruhája bő... Mi történt magával?...

A.: Budapesti lakos vagyok...
B.: És ez az oka minden bajnak?
A.: Rettenetes, mit kell kiállanom... Az utolsó három nap... A Kerepesi-úton laktam, szemben a tűzzel... Kilakoltattak... Egy rokonomhoz szálltam a Nádor-utóba... Kigyulladt az istálló... Elmegyek csöndesebb helyre, gondoltam magamban s Budán veszek ki hónapos szobát...

B.: Nos? ...
A.: Kigyullad a déli vasút...
B.: Aztán?
A.: Rohanok a Kerepesi-bazárba a sógoromhoz, odaérek... Bum! Benzinrobbanás... Amerre megyek mentőköcsit és temetést látok. Kezembe veszem az újságot, olvasni akarok...

B.: És?
A.: Űiz... Robbanás... Az áldozatok temetése... A párisi földalatti vasút... Egészen oda-vagyok... Megyek... El... Messze... Több évre...
B.: Gyalog...
A.: Hát nem olvasta: — Felrobbant vonat!...
B.: Mért a Tátrába... Mért nem valahova a tenger mellé?...

A.: Igen... Hát a leszakadt összekötő vasuti hid?

N.

SZÍNHÁZ, ZENE

A korbács. Az új színházi esztendő első bemutató-előadása a *Vigszínházban* lesz, ahol szombaton, szeptember 5-én kerül színre először Hennequin és Bilhaud új boházata, *A korbács*, amely *La famille Bolero* címen a párisi Nouveautés-színházban nagy sikert ért el. *A helyettes*, a *Szivem* és számos más vidám darab szerzőinek ezt a legújabb művét még a mult szezon végén tanulták meg, úgy hogy a premizere már teljesen elő van készítve.

Népszínház. *Krescsányi Ignác* budai színtársulatának énekes személyzete holnap, szombaton kezdi meg a Népszínházban vendégrendelését. Színre kerül *Póti Frida*, a *Vigszínház* és *Kis Mihály* a Népszínház tagjának közreműködésével *Pianquette* híres operettje, *A kornevülei harangok*.

A nagyvás hóbortja. A Budai Nyári Színházban holnap, szombaton *A nagyvás hóbortja* című vígjáték kerül színre. A főszerepeket *Medgyaszay Vilma*, *Borostyán Sári*, *T. Hadrik Anna*, *Bera Paula*, *Bartos, Falágyi, Follinus, Ternyey, Isó* és *Körménydi János* játsszák.

Charpentier új operája. *Charpentier, Lujza* komponistája, mint értesülünk, új dalművet fejezett be, amelynek premijére nem Párisban, hanem Bécsben lesz. Érdekes, hogy a komponista, aki a szöveget írta, új művének legnagyobb részét Bécsben szerzezte. Nehány nap múlva *Lujza* bécsi premijére után *Charpentier* elutazott az osztrák fővárosból, de csakhamar visszatért és „inkognitó” élt Bécsben, hogy zavartalanul dolgozhassék. *Charpentier* őszel Bécsbe jön, hogy a partitúrát *Mahler* igazgatóval átadja.

Színésziskolai beiratkozások. Az *Országos Színművészeti Akadémián* a beiratások szeptember hó 10., 11. és 12-ik napján lesznek amikor úgy az előkészítőbe mint a többi osztályokba is felveszik a növendékeket. *Várady Antal*, az akadémia igazgatója szabadságáról visszaérkezett a fővárosba. — Az *Országos Színművészeti* iskolája az évi szeptember első felében kezdi meg működését. A két éves tanfolyam sikerrel végzett növendékei rendes tagjai lesznek az egyesület és nyugdíjnyélhetnek. A színészgyesületi ísko ahelyisége *Lipót-körút* I. szám. II. emeletén van, ahol *Rónaszéki Gusztáv* titkár szolgál felvilágosítással.

Óvás. Az *Uránia-színház* igazgatósága a következő nyilatkozatot teszi közzé:

Anaplipokban egy apró hirdetés jelent meg, mely az *Uránia* színház vidéki előadásai számára felolvasót keres. A nevezett apró hirdetés nem az *Uránia* magyar tudományos színház igazgatósága tette közzé, sem annak közzétételére senkinek felhatalmazást nem adott.

Hangversenyek. Holnap, szombaton este nagy hangverseny lesz *Matyasföldön*, az ottani római kath. templomalap javára, amelyen többek közt fellépnek és előadást tartanak *Ehrentzen Olga* és *Samek Eiza*, továbbá *Tapolczai Dezso* a *Vigszínház* tagja és *Bellovics Imre* a Nemzeti Zenede igazgatója. Bejelezésül *Murai* egyfelvonásos vígjátékát, a *Virágfakadást* a következők fogják előadni: *Vizvári Gyuláné, Ligeti Juliska, Vidor Pálné, Vizvári Gyula, Dezso József* és *Bellovics Tiborka*. A darabot *Vidor Pál* rendezi.

Baldó Tatrafürdő minap igen sikerült hangverseny volt, amelyen különösen *Lócsé Szepesváryja* és *Igói közönsége* volt képviselve. Zajos sikert arattak *Cserey Irma* operetténekesnő, *Pázmány Ferenc* a Népszínház tagja, *Kottler Mihály* kaplani karnagy szép hageddijátéka és *Heidelberg Albert* mesteri zongorajátéka.

MŰVÉSZET

Vajda Zsigmond festőiskolája. *Vajda Zsigmond* jeles művésznünknek festőiskolája szeptember hó elsőjén, a művésznök Munkácsy-utca 14. szám alatt lévő műtermében ismét megnyílik, s délután 8-tól 8-ig látogatható. Beiratkozhatni ugyanott.

Margittay Tihamér-kiállítás. A Nemzeti Szalon közvetlen a nyári szünet végétől — már szeptember hó első felében — tudvalevőleg kollektív-kiállítást rendez *Margittay Tihamér*nak a jeles genre-festőnek műveiből. A kiállítás egyik szenzációja lesz a mester *Rabiga* című órási új képe is, mely úgy méreteinél, mint szócális tárgyánál fogva méltó felütést fog kelteni. De együtt lesznek az érdekes tartalmú *Margittay* összes vidám genre-jel is, melyeket reprodukcióból oly régóta kedvel a közönség, de amelyeket együtt ily nagy kollektívban rég nem volt alkalma látnia a fővárosnak. Hogy a tárlat anyaga lehetőleg teljes legyen a Szalon igazgatósága korlehetően felhívta mindazon magánosokat, akik *Margittay*-képek birtokában vannak, úgy azokat legkésőbb szeptember 1-ig küldjék be a Nemzeti Szalon műtárolásához. A kiállítás megnyitása szeptember hó 12-ikén lesz.

Cimképpályázat. A Magyar Iparművészeti Társulat *Margulit Gyula* és *Margulit Kálmán*, a *Magyar Közérdek* című hetilap szerkesztőinek megbízásából megismétli a már hirdetett pályázatot a nevezett lap cimképeire. A pályázaton csakis teljesen befejezett s közvetlenül felhasználható rajz jöhet figyelembe. A pályázatot a Magyar Iparművészeti Társulat elnöksége által megbízott öttaru zsűri dönti el. A 400 koronás pályadíjat a pályabírák által viszonylag legjobbnak ítélt munka szerzőjének föltétlenül kifizetik. A pályázathirdetők tennetartják maguknak, hogy a pályadíjjal elesett művek bármelyikét 100 korona (születeljen megvásárolhatják). A pályázat 1903. november hó 30-ikán déli tizenkét órakor jár le. Bővebb felvilágosítással a Magyar Iparművészeti Társulat titkársága vagy *Margulit Gyula* vállalati irodája (VII., Erzsébet-körút 37. sz. a) szolgál.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Az Akadémia almanachja. A Magyar Tudományos Akadémia 1904. évi Almanachján most dolgozik az Akadémia föttkari hivatala. Hogy az almanach teljes legyen a föttkari hivatal most a következő kérdései intézi az Akadémia tagjaihoz:

A Magyar Tudományos Akadémia tiszteletli, rendes és levelező tagjait ezennel felkérem, hogy az 1903. évi irtó munkásságuk eredményének, illetőleg közrebocsátott vagy sajtóra kész dolgozataiknak jegyzékét az 1904. évi Akadémiai Almanach számára, a főyó évi szeptember 30-ig az Akadémia föttkari hivatalához beküldjék méltóztatassanak. Az utolsó nagygyűlésen megválasztott tagok jölkérnek születési idejük és helyük közlésére, valamint eddigi munkálataik teljes jegyzékének beküldésére. Azok a régiebb tagok, akik eddigi munkálataik jegyzékét be nem küldötték, arra kértetnek, hogy ez alkalommal összes munkásságukra terjeszkedjenek ki. Mintogy az elmúlt években a tagoknak csak egy részét lehet meg ezen felhívásnak, tekintettel az Almanach érszékének irodalomtörténeti jelentőségére, bátor vagyok kércsemet a tagok különös figyelmébe ajánlani. Végre az 1903-ik évi Almanachban lévő s azóta netán megváltozott címek kiigazítását, esetleg kiegészítését kérem. Egyszerűsáron van szerencsém figyelmeztetni a t. tagokat az Ügyrend 7-ik pontjára, mely az önéletrajzi adatoknak pecsét alatti beküldését kívánja. *Czily Kálmán* föttkár.

Három főváros. Ilyen címmel utirajzokat adott ki *Vertesi Károly*. A kötetben *Berlinről*, *Böpenhagáról* és *Drezdáról* szerzett benyomását adja elő éienek és színesen. A szerzőnek széles látóköre van és találó talai rögzíti meg az id-gebon szerzett tapasztalatokat. A kötet ára 2 korona.

SPORT

Budapesti lövészenyek. Egyre fogy a versenypnag s egyre közeledek a meeting vége. Holnap már kilencedszer indul a közönség pénze csatába a kvótákért s a nagy mezőnyök bizonyára holnap is nagy meglepetéseket eredményeznek. Főlutam a 10000 koronás, 2400 méteres *Alvány-dj*. A nevezettek között *Orion* és *Sanyi* a jobbak. Jelöltjeink:

- I. *Jacobinus—Türelmes.*
- II. *Lo-ka—Beate.*
- III. *Orion—Sunny.*
- IV. *Muzi—Gombis.*
- V. *Rendetlen—Rother bon.*
- VI. *René—Smp-Snap.*
- VII. *Jasz—Matchoy.*

Mérkőzés. A *Typographia Sportklub* labdarúgó csapata vasárnap fogó hó 30-án mérkőzik a *Lehel-utcai pályán* a *Rajta F. C.* csapatával. Előzőleg a II. csapatok mérkőznek. Kezdeté déntán 1/4 órakor. A mérkőzés 50 és 30 filléres jegyekkel tekinthető meg.

TÖRVÉNYSZÉK

Semmis esküdtzéki tárgyalás. Érdekes eset történt ma a bécsi esküdtzék előtt abban a sajtópörben, amelyet a *Saborszky-cég* és *Saborszky Ede*, a budapesti vásárpénztár igazgatója indítottak *Jedek Valentin*, a bécsi mézárósu-ság szerkesztője ellen. Amikor ugyanis a vádlott javára valló egyetlen mentőtanu hallgatta ki a bíróság, az egyik esküdt, *Rauscher* községi iskolai igazgató közbekialtotta:

— Bravo!

Az elnök az esküdtet nyomban rendreutasította ugyan, azonban a közbekialtásnak egyéb következménye is volt, amennyiben a bíróság a panaszosok képviselőének indítványára az egész tárgyalást semmisenk jelentette ki. Amikor *Gendler* törvényszéki elnök a közbekialtott *bravóért* felelősségre vonta a magáról megfélekedezett esküdtet *Rauscher* kijelentette, hogy azért bravózta meg a tanu, mert ezt az egyetlen tanuvalomást tartotta igaznak és helyesnek. Az incidens ezzel egyelőre befejeződött s kihallgatták többek között *Schubert Sándort*, a budapesti mézárósu-partestület volt elnökét és *Varga* budapesti mézáróst. Az ítéletre ma este került volna a sor. A perbeszédet előtt azonban föllállt *Rosenfeld* ügyvéd, a panaszosok képviselője s figyelmeztette a bíróságot, hogy *Rauscher* esküdt nyíltan megszegte esküjét. Ennek folytán *Rauscher* ebben a pörben esküdt nem lehet, az ítélethozataiban részt nem vehet, minek következtében nem marad más hátra, mint az egész tárgyalást megsemmisíteni. A bíróság délután 5 órakor vonult vissza tanácskozársra s este fél hétkor hirdette ki határozatát, amely szerint az egész esküdtzéki tárgyalást semmisenk jelentette ki. Az új tárgyalásra később fognak határnapot kitűzni.

Tűzvész-okozás. Junius 20-án az esti órákban a Német-utcaból tüzet jeleztek a tűzrészegnek. A tűzoltóság nyomban kivonult s csakhamar kiderült, hogy *Balogh Miksa* vegyztisztító és kelmeistió ipartelepe ég. A veszedelmes mérveket öltő tüzet a tűzoltóság még idejekorán sikerült lokalizálni. A vizsgálat kiderítette, hogy a tűz keletkezésének magja *Balogh* volt az oka, aki egy nagy darab selymet benzine mártott s azután a lajasró gépbe helyezte a benzine itatot kemét. Nehány kipattanó villamos szikra a selymet meggyújtotta s a kicsoppant lángoktól *Balogh* is megsérült. A tűzvizsgálat továbbá konstátára, hogy a műhely helyisége batósági engedelem nélkül van használatban s nagyfokú túlbiztonsági kitógás alá esik. *Balogh Miksát* ma vonta felelősségre dr. *Farkas Gyula* büntető-írásbíró és tűzvétszőközság vétségéért 25 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén ötnapi elzárásra ítélie.

Vásáros tolvajok. Sívár szemmel nézte egy osárdáon három csavargó mesterlegény a tavaszi hatvani vásár idején, hogy mint számlálja össze a tehen arát, százik encven koronát *Szele Mikós* nagykaiti gazdaember. A legények egyike *Kohn* Bertaian sugott valamit a társaiak s valamennyien távoztak. Odakint azután kioktatta cimborait a bugyelláris-vevényre. Amikor *Szele* uram a vásártéren keresztül haladt, *Schweitzer* Ferenc a népeien helyen elrohant mellette s eljettje papirszelvények jól megtömött tarcajelt *Kohn*, aki időközben a gazdához szegődött, hirtelen fölkapta a tárcát és sokatmondó hunyorgatással odasugta *Szele*nek:

— Majd osztozkodunk rajta. Sok pénznek kell benne lenni, mert marhakupec vesztelte el.

Alig akartak azonban hozzájárulni a talált kinos megolvassához, amikor *Schweitzer* Ferenc ott termett *Szoboda* Lajossal a harmadik cinkossal s véresre verték a szegény *Szelet*, azután pedig elrabolták tőle a tehen arát az agya-őbe vert ember tizenhat napig nyomta az ágat, a csendőrköt pedig pár nap múlva kezekeztették a csavargókat, akik azonban akkor már a pénz egy részét eldorbózták. Az egrí esküdt bíróság *Schweitzer* és *Szoboda* rablás bűntette miatt hat év fegyházra *Kohn* Benjaminsit pedig, aki a tervet kieszelte öt év fegyházra ítélie. A vádlottak semmiségi panaszát a Kuria elutasította.

Nyiltér.

A VERŐ. féle nyilvános, internatussal kapcsolatos elemi- és polgári leányiskola, valamint a továbbképző tanfolyamok részére a beiratások szeptember hó 1-6-ig, szeptember hó 5-ig tartanak meg; az előadás szeptember 10-én kezdődik.

Óvja az egészségét!

Ezernél több kiváló orvos ajánlja:

Arjgyőzés kívánatra mindenková díjmentesen küldetk. Vidékre 25 vagy 50 üveges ládák; a levardíjat oda és az áras üvegekért vissza fizeti a Szt. LUKACSFÜRDŐ KUTVÁLLALAT BUDÁN.

Mannheimi Biztosító-Társaság

VI. Gyár-utca 7, Telefon 23—23.

Elváltal olesón és a legelőnyösebb feltételek mellett:
I. Egyénenkénti és csoportos **baletet-biztosításokat.**

II. **Szavatossági biztosításokat,** gyárosok, iparosok, háztulajdonosok stb.-től.

III. **Betérés elleni biztosításokat.**

IV. Mindennemű szállítmány és érték-biztosításokat.

Részletes prospektusok kívánatra szolgáltatnak. Helyben üzletszerzők, vidéken ügynökök kerestetnek.

Rohitsi „Tempelforrás” borral
rendkívül üdítő
és egészséges.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága
Tisztán a kölcsönösség elvén alapszik.
Utánfizetési kötelezettség nélkül.
Részvényesei nincsenek.

Összes vagyon 1902. december 31-én

1,981,516,483-42 frank.

Biztosítási állomány 1902. december 31-én

6,958,093,587-09 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, IV., Károly-kürt 26.

(Az e rovat alatt közöltnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Belgrád, augusztus 28. Az itteni közúti vasutak alkalmazottai sztrájkba léptek, mert a társaság igazgatósága nem tartotta meg a legutóbbi sztrájk alkalmával tett ígéreteket. A közlekedés teljesen szünetel.

A cár látogatása.

Bécs, augusztus 28. *Miklós* cár október végére fog *Rómába* érkezni. Eddigi megállapodások szerint a cár október 26-án érkezik az olasz fővárosba és 30-ig lesz vendége az olasz királyi párnak.

Kopenhága, augusztus 28. A *Ritzau*-ügynökség jelenti: Az orosz cár és családja és az angol király szeptember közepén egyidejűleg érkeznek a fredensborgi kastélyba. Az orosz cári pár onnét Darmstadtba megy, hogy résztvegyen *András görög herceg esküvőjén.*

Berlin, augusztus 28. A *Postnak* jelentik Bukarestből, hogy a cár szeptember végén érkezik Bukarestbe. Egy kiváló állású diplomata szerint ennek a látogatásnak nagy fontossága van, mert Oroszország épp úgy, mint Romania a Balkánon a status quo fenntartására törekszik.

Péter király Kragujevácon.

Kragujevá, augusztus 28. *Péter* király a hercegekkel tegnap délelőtt ideérkezett. *Topolából* Kragujeváca ment, mely utat a király kocsin tette meg, egy paraszt, aki a királyt *Kudlovo* községben megszólította, úgy nyilatkozott, hogy a nép még nem ért meg kellőleg a nagy szabadságra és kérte a királyt, hogy korlátozza a szabadságukat. A király azt válaszolta, hogy a paraszt téved. Egy úrpét csak szabadságban lehet a szabadságra nevelni. Ha egyesek visszaélnék is vele, a nemzet többsége méltányolani fogja. Sohasem a szabadság az oka, ha a dolgok nem úgy mennek, ahogy kellene, hanem csak azok, akik a szabadságot nem akarják és nem értik. A tisztek fogadásánál, akiknek szónoka kijelentette, hogy a tisztek a király rendelkezésére bocsátják magukat, a király azt válaszolta, hogy ma csakugyan végzettes időköt élünk. Nagy okosságra, munkára és erélyre van szükség, hogy a szerb állam hajóját jól s vezéreljék irányítsák. Hazánknak talán mielőbbi szüksége lesz szolgálatainkra. Remélem, ugymond a király, hogy ti mindnyájan és mindenkor legelső sorban a nemzet érdekét fogjátok szem előtt tartani. Este a király tiszteletére fátylasmenetet rendeztek.

Marianovics tanár a királyhoz beszédet intézett, melyben kifejtette, hogy a király legyen a dicsőségteljes *Karagyorgye* eszméjének zászlóvivője és bontsa ki a Balkánon a felszabadítás lobogóját, mert a szerbség csak így módon virágozhat. A király azt válaszolta, hogy mindenkinek köze kell működni a nemzet javán. Minden polgár kedves barátja. Ebben nem tesz különbséget. Mindenkinek legjobb belátása szerint kell dolgoznia, mert ő szabad polgárokat kíván és szeret. Ha a király és a nép egyetértének, akkor megvan minden feltétele egy boldog és lényes jövőnek.

Trieszt, augusztus 28. *Rómából* táviratozzák a *Piccolonak*: *Péter* szerb király a jövő télen meg fogja látogatni az olasz királyi párt *Rómában*. A szerb király elhunyt neje volt a jelenlegi olasz királyné nővére. *Miklós* montenegrói fejedelem, *Péter* király apósa ugyanakkor szintén *Rómában* lesz.

Az olasz hadgyakorlatok.

Pádua, augusztus 28. A király és a királyné ma reggel a nézők lelkesült ovációi közt szemlét tartottak a csapatok felett, melyeket a nagy hadgyakorlatok alkalmából itt összevontak.

Treviseo, augusztus 28. *Báró Steining* altábornagy, aki *Ferenc József* király megbízásából *Viktor Emánuel* király üdvözlésére ideutazott, ma ideérkezett.

Treviseo, augusztus 28. Közvetlenül miután a királyi pár Udínéből visszatért, *Viktor Emánuel* király fogadta *Steining* altábornagyot és ennek hadsegédét, akik ebédre is hivatalosak voltak ő felségéhez.

A whigek győzelme.

London, augusztus 28. *Argyshire* és az alsóházi pótválasztásnál *Alusworth* (liberális) választott meg 4826 szavazattal *Stewart* unionista ellenében, akire 2740 szavazatot esett. A liberálisok ezzel a választással egy mandátumot nyernek.

A meggyilkolt amerikai konzul.

Washington, augusztus 28. A külügyi hivatal *Leishman* konstantinápolyi amerikai követétől távirati jelentést kapott, amely azt mondja, hogy a török külügyminiszter határozottan tagadja, hogy a beiruti konzul meggyilkolásáról tudomása volna és igyekszik ezt hihetően feltüntetni. Az amerikai hadbizottság Beirutba való kiküldését itt óvintézkedésnek fogják fel. Míg a gyilkosság közelebbi körülményei hivatalosan pontosan nem lesznek megállapítva, addig drasztikus eszközöket nem alkalmaznak. A tengerészeti hivatal egykor táviratozott *Otton* tengerenagynak *Nizzáb*, hogy azonnal induljon Beirutba.

Washington, augusztus 28. *Leishman* konstantinápolyi amerikai követ felkérte a török kormányt, hogy tegye meg nyomban a *Kharkutban* lévő amerikaiak oltalmára szükséges összes intézkedéseket.

Krisztináns, augusztus 28. A Beirutban meggyilkolt amerikai konzult *Magelsen*nek hívták. Norvég származású volt.

Washington, aug. 28. Néhány órával, mielőtt *Leishman* amerikai követnek a beiruti amerikai konzul meggyilkolásáról szólvó távirata ideérkezett, a külügyi hivatal a bostoni missziótól táviratot kapott, mely szerint kísérlet történt arra, hogy a *Kharkutban* (diarbeci vilajet) levő *Eurath-College* épületét, melyek az amerikai idegen misszióhoz tartoznak, felgyújtják.

Nizza, augusztus 28. Az amerikai hajóra tartozó *San Francisco* és *Brooklyn* pancélos-cirkáló ma este *Génua*ba indulnak, hogy ott csatlakozzanak a *Maechias* ágyunaszádhöz. Szén-elvételek után a hajóraj Beirutba megy.

A marokkói lasadás.

Tanger, augusztus 28. (Havas.) Híre jár, hogy a szultán és badserge *Theta* mellett élelmiszerek és lőszer hiánya miatt rossz helyzetben vannak. Azt hiszik, hogy a szultán vissza fog térni *Fezbe*. Hír szerint a hadügyminiszter is, aki csapataival *Tazza* mellett áll, nagy hiányt szenved vízben és lőszerekben.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, augusztus 28. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) Eladott: *Buca* tiszavideki régi 78—80 kg. 8.30—8.60, új 78—81 kg. 8.25—8.45, marosi 78—80 kg. 8.15—8.35, bánáti 76—78 kg. 7.70—8.10, tót felvidéki 78—80 kg. 6.65—8.—, déli vasutmenti 76—84 kg. 7.65—8.10 korona. *Rosz*: tót felvidéki 6.50—6.65, pest-megyei 72—74 kg. 6.50—6.75, déli vasuti 6.45—6.60, különféle magyar 6.40—6.65, osztrák 72—78 kg. 6.80—6.95, marochfeld 6.85—7.35, kőzépdunai állomásokról 6.50—7.40. *Tengeri* 6.60—6.75, Cinquansin 7.50—8.—. *Zab*: magyar régi 6.—6.40, válogatott 6.65, új 5.90—6.10 K.

New-York, augusztus 28. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) *Gyapot*: New-Yorkban nyelben 12.75 (12.75) augusztusra 12.28 (12.27). Novemberre 10.20 (10.16). New-Orleansban helyben 12.45 (12.45). — *Petrolium*: Stand white New-Yorkban 8.65 (8.65). Stand white Philadelphában

8.50 (8.50). *Raffined in Cases* 10.50 (10.50). *Credit Balances at Oil City* 1.56 (1.56). — *Zsir*: Western steam 8.25 (8.10). *Rohe* és *Brothers* 8.50 (8.25). — *Tengeri irányzata* állandó. — *Aug-ra* —.— (—.—) — *Szept-re* 57.7/2 (58.—). — *Dec-re* 58.7/2 (57.7/2). — *Buca irányzata* állandó. *Piros* 62i helyben 87.7/2 (88.—). — *Aug-ra* —.— (—.—). — *Szept-re* 87.7/2 (87.7/2) — *Dec-re* 87.7/2 (87.7/2). — *Máj-ra* 88.7/2 (89.—). — *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1.7/2 (1.7/2). — *Kávé*: *Iair Rio T.* sz. 5.7/2 (5.7/2). — *Aug-ra* 3.75 (3.70). *Nov-re* 3.95 (3.90). — *Liszt*: Spring Wheat clears 8.80 (8.80). *Cukor*: 3.7/2 (—.—3.7/2). *Un*: 23.45—23.90 (29.—29.—). *Riz*: 13.75—13.87 (13.75—13.87). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, augusztus 28. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) *Buca irányzata* állandó. *Augusztura* —.— (—.—). — *Szept-re* 81.— (81.7/2). — *Tengeri irányzata* állandó. — *Aug-ra* 50.7/2 (51.—). — *Zsir*: *Szept-re* 8.32 (8.25). *Dec-re* 7.60 (7.57). — *Szalonna* short clear 8.68 (8.68). — *Sertészs*: *Szept-re* 12.50 (12.50). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Titok.

A vérem zúg, szívem tüzet hány,
De arcom, mint a sir, hideg.
Hogy bennem milyen iszonyat forr,
Ne tudja soha senki meg.
Kevélyen, dacos nyugalommal
Fogadom el, mit sorsom ad,
S csak hangtalan, a süket éjnek
Panaszlom el az átkomat.

Hadd tartsa meg a lanya részvét
Olesón patakzó könnyeit!
Sújt a vigasztalás, a szánás,
Folingerel, segítségient.
Gyótreimet magamba fojtom,
Bár el is pusztulok bele,
Pedig talán elmúna rögtön,
Hogyha valaki sejtene...

Bródy Mihály.

† **Egy 6-kori anti-alkoholista.** Az ismert anti-alkoholisták között egyike a legrégibbeknek *Heraklit*, az ephesusi, a „síró filozófus”, aki már 500 évvel *Krisztus* születése előtt az alkoholizmus ellen prédikált. Minthogy a lélek — fejtegeti *Heraklit* — eredetileg nem más, mint tüzes pára és annál jobb, minél szárazabb és tüzeibb marad, nagyon ajánlotta, hogy az ember tartózkodjék az alkoholtól. Mert aki sok folyadékot nyel el, az csak nedvessé teszi lelkét, ami árt tüztérmészetének, minthogy a tűz sohasem fog meg jól a nedvességgel. — Nem furcsa-e, hogy éppen *Heraklit*ot, aki ilyen csodálatos módon elmélkedett a borról, nevezték el „síró filozófus”-nak? Hisz az öregben túltengett a humor!

† **Berlioz és Patti Adelina.** A grenoblei évszázados *Berlioz-ünnepek* alkalmából kedves adomát nyit fel *Hector Berlioz*ról a *Gil Blas*. *Berlioz* sokat fordult meg *Strakosch* impresszáriónál abban az időben, amikor *Patti Adelina*, bárha igen fiatal volt még, de már dicsőségének tetőpontjára jutott. Az énekesnőnek, az akkori divat szerint, volt egy emlékkönyve, amelyben minden hírneves írónak és művészesnek meg kellett egy-egy gondolatát örökítenie vagy be kellett egy vázlatot rajzolni. *Berlioz* azonban ismétlenül visszatitotta, hogy sajátjával szaporítsa a diva albumában ékeskedő számos autogrammot. Am egy este különösen jókedvű volt *Berlioz*, és a művésznő öltöztetése e kinálkozó jó alkalmat, hisz a jelző hangon így szólott hozzá:

— Mester, ha ma beír valamit emlékkönyvembe, akkor szabad választást engedek önnek két jutalom között: vagy kap tőlem egy csókot, vagy ehét velem a pompás kaesamájpástétomból, amelyet *Toulouseból* küldtek nekem!

Berlioz mosolygott, gondolkodott egy percig, majd csak ennyit mondott:

— Adja írá az albumot!

Adelina örömet teljesítette ezt a kívánságot, s a zeneszerző e latin szavakat vetette papírra: — *Oppor-tet pati!* —

— És mit jelent ez? — Kérdezte *Patti* kíváncsian.

— Ez latinul van édes gyermekem, s annyit jelent, hogy *Apportez le pati!* — felelte barátságosan *Berlioz*.

S miután ez annyit tesz, hogy *Hozza a pástétomot!* *Patti* nem is késett megkínálni az ígért inyenfalattal a mestert. De a csevegésnek aznapra vége volt.

+ **Szív a jobboldalon.** Az élőlények szívének a test baloldalián van a helye és eddig csak elvont fogalomként szerepelt ez a kifejezés: nincs helyén a szíve. Most azonban valóságá váit a dolog. Egy osztrák orvos kimerítően ír, egy nemrég elhalt betegéről, akinek a szíve csakugyan nem volt a helyén. Az orvos, amikor páciense egy tudósbajjal hozzá jött, meglepetés tapasztalta, hogy a bal mell balfelén ahol a szív rendszeren lenni szokott, nem volt semmi látketes és a szívhangokat nem hallotta. Később rájött, hogy a szív ebben az esetben a jobboldalon van, úgy hogy a májat kissé leszorította. Ez az ember már így született és valószínűleg örökölte a rendelleneséget szüleitől, akik szívbaiban haltak meg. A jobboldalon levő szív ritka, de egyáltalán nem valami halálos dolog. Sebrötter tanár egy csessemónél észlelt ilyen rendelleneséget. Palant tanár pedig két év előtt egy kereskedősegédet gyógykezelt, kinek a szíve súlyos betegség következtében a jobboldalra toldódott.

+ **A portugál cenzura remeklései.** Még alig mult néhány hete, hogy a portugál cenzura a *nyári hősiéget* nevezte ki az államra nézve veszedelmesnek — és így legszigoribban megtiltotta, hogy a táviró-hivatalok hírt adjanak le róla. Minthogy a közönség sehogysem tudta ennek a különös tilalomnak okát megérteni, egy hivatalos nyilatkozat a következő felvilágosítást adta: Ha a külföldi utazók értesülnek a Portugáliában uralkodó hősiégről, bizonyára ekerülik az országot. Már pedig ezek az utazók rendszeren pénzt szoktak magukkal hozni és ez a pénz megérdemli, hogy elhalgassák érte a kedvezőtlen kimatikus viszonyokat. Amiből világos, hogy a forráság állam- vagyis helyesebben, turista-ellenes jelenség. Ainghogy a portugál közönség lenyelte cenzurájának ezt az ötletét, most új kinyilatkoztatással lép meg. Megtiltja ugyanis, hogy a táviratokat további tudósításokat vigyenek szét arról a nagy végrendelet-hamisítási ügyről, mely már napok óta foglalkoztatja a sajtót. A cenzura tudniillik azt állítja, hogy ezek a hírek ártanak Portugália híteleinek. Hogy mi módon, azt a legfurcsább és legnehezen fogja kiadni. Mert olyan ostoba ember mégsem akad tán Európában, aki egy privát ur szédélgeséiert a portugál kormányt tenné felelőssé. Am tudni kell, hogy Portugália éppen most készült külföldi bankokban 25 millió korona kölcsönt felvenni és a cenzor ur azt hiszi, hogy a forgalomba kerülő szédélgesi hírek visszarasztyják a pénzköröket. Hát ha ez az okoskodás nem ostoba, akkor nincs ostobaság a világon. Forrása pedig mindezeknek a bornirtságoknak a cenzor ur feje és felelősség terbeli érte a kormányt is, mely ennek a hírhedt urnak mindenben szabad kezét enged. Persze a tulajdonképpeni hibát akkor követte el, mikor a cenzorságnak felelősséggel járó hivatalát nem inter-

nacionális művésztégü emberre biza hanem egy kizsoltáit irodaszarnokra, akinek a nemzetközi érdekekről fogalma sincsen és külföldi lapot még soba életében nem olvasott.

+ **A hatodik érzék.** Ép, egészséges embernek öt érzéke van, de sokat írják és beszéltek már a tudósok arról, hogy van-e még az embernek hatodik érzéke is. Dr. Javal párisi orvos azt állítja, hogy megtalálta a sokat keresett hatodik érzékszervet az *akadályérzékben*, amely nagyon fontos a vak embereknél, akik örök sötétségben élnek. Dr. Javal maga is vak és így a saját tapasztalataival ellenőrizhette a világtalanok előadását, akiket ebben a tárgybán kikérdezett. Hogy hol székel ez a titokzatos akadályérzék, arra nézve más és más a világtalanok véleménye. Néhányan az egy homlokországban hiszik a hatodik érzéket, mások afféle mechanikai hatásokra vezeték vissza, amelyet a denevérmél csodálhatunk, melynek az orrán egy darabka bőr annyira érzékeny, hogy a levegőmozgásról röpülés közben megéri a szembekerülő akadályt. Az ilyen mechanikai magyarázatnak azonban ellentmond az, hogy épp a tárgyakhoz való jászuk közelségénél érzéklet a vakok, hogy előtük valami akadály van, amit ki kell kerülniök. Lévy W. János, egy szavahihető, értelmes vak ember Javalnak így adta elő a saját megfigyeléseit, melyeket önmagán tett:

— Jó lehet teljesen vak vagyok, azért akár zárt, akár nyitott helyen megmondok, vajjon van-e velem szemben valamely tárgy. Ha van ilyen, meg tudom róla mondani, hogy nagy-e, kicsi-e, egredül áll-e, avagy más tárgyak társaságában? Megmondom néhány lépésről, hogy az észrevett dolog fából vagy tégából való-e; vajjon messze húzódo sövény, avagy egyetlen bokor? Csupán azokat a tárgyakat nem veszem észre, amelyek eleintékenyben alacsonyabbak a vállammal. Az én impresszióm az, hogy a tárgyakat az arcom bőre érzi meg, mely a kapott benyomást az agvelőnek továbbítja, ahol az öntudattá esz. Ha arcomat fától takarja el semmitéle akadályt és se veszek észre többé... Ha a szabadban sétálok, az én sajátosság érzésem tudomra adja, hol van tér, hol vannak a házak, hol kereszteljek egymást az utak? Tudom, hol vannak a kapuk, megolvasom az ablakokat, megmondom nyitva vagy csukva vannak-e azok? Az én új érzékszervem nemcsak oldalt hanem öléle is működik és így meg tudom mondani, hogy hol van erkélye vagy nagyobb kidomborodása a palotának, mely aait utam elvisz.

A vak ember előadásához Javal még a következő érdekes adatokat fűzi: A hatodik érzék ójszaka és nappal egyformán működik és segítségével bármely vak ember észrevesz egy felhőt, mely elfogja a szombatárt. Javal szerint a vörös és a violántúli sugarak jutnának itt szerephez. Kísérletet is tett néhány sugárral, melyek közül némelyik ingerlően hatott a homlokbőrre, de például a rádium sugari hatástalanul maradtak.

— Igaza van és azért gyakorolt a hasonlatosság oly mély benyomást anyámra és nagybátyámra.
— Férfjével volt ez a rokonuk?
— Igen, dansvillei Frank Harden felesége volt. Dansville szomszédos Beachville-lal, ahol nagybátyám birtoka van. Mint özvegy halt meg.
— Voltak gyermekei?
— Csak egy kis leánya volt, aki anyja halála napján néhány órával előbb hunyt el.
— És hogy halt meg a férje?
— Egy vasuti szerencsétlenség alkalmával vesztette életét.
— Kicsoda most a birtok ura.
— John Harden az az ur, akivel ön öt perccel ezelőtt beszélgett.
— Mily szomorú történet! Mister Frank Harden és neje még fiatalok voltak.
— Harden legszebb férfi éveiben volt. De felesége sokkal fiatalabb volt.
— Es a gyermek?
— Azt hiszem, alig volt kétesztendő.
— Dansville Hall-ban halt meg?
— Harden Franciaországban halt meg és özvegye és kis leánya Florencia-ban néhány hónappal később.
— Szegény asszony! Egészen egyedül volt akkor.
— N-m John Harden volt nála.
— Micsoda rokonságban volt Mister Frank Hardennel?
— Testvérek voltak.
— Es Frank Harden vagyona közvetlenül John Hardenre szállott?
— Oh nem! A kis leánya számára a bíróság gyámhatóságot rendelt ki s ha életben maradt volna, John Harden egy talpalatnyi földet sem örökölt volna fivére vagyonából.
— De a neje és gyermeke halála után mindjárt rászállott az örökség. Nemde?
— Ugy van. Ó volt a legközelebbi rokona Frank Hardennek.

+ **Furcsa verseny.** Az amerikai lapok minden képzelhető és képzelhetetlen dolgot kifundálnak, hogy felhívják magukra az olvasók figyelmét. Minthogy a szépségverseny már nem vonz az egyik newyorki újság *csunyasági versenyével* tett kísérletet. Minthogy azonban udvarias akart lenni, csak a férfiakat szólította fel a részvételre. A verseny roppant szenzációt keltett és a fotográfiai ezerszámra érkeztek a szerkesztőségbe. A 600 dollár, i első díjat egy talusi gazdálkodó kapta meg, akinek bir szerint, nagyon szép felesége van. Megjegyzésre méltó tény, hogy a versenyben résztvevők között alig akad agglegény. De ennél sokkal érdekesebb és feltűnőbb az, hogy a lapozó tömördek reklamációk érkeztek — hölgyektől. Az egyik mélatlantokva kérdezte: „Mért zártak bennünket ki a versenyből? Hisz a csunyaság nem az önök nemének kizárólagos tulajdonsága és nagyon valószínű, hogy mi ebben a tekintetben is, mint győztesek kerülünk volna ki a versenyből.”

KÖZGAZDASÁG

Bojruvásár. 1903. évi augusztus hó 23-án. (A budapesti marhavásártól vásár-pénztár részvényirtaságtól.) Felhajtás. Belküldi élő borju 602 drb, lelt borju — db, bécsi borju — db, — db, nővendékmárha — darab, bárány élő — darab, lelt bárány — darab, — Árjegyzések. — Belküldi élő borju I. rendű 88—104 l-ig, kivételés 108 f. II. rendű élő borjúkért 76—86 l-ig, 1 kilónkint, lelt borju I. r. — l-ig, II. r. — l-től — l-ig, kivét. I. kilónkint, levonás nélkül. Rugott borjúkért 60—72 l-ig. Növendékmárha — l-től — l-ig, I. r. — l-ig, középminőségű — l-ig, alárendelt — l-ig, I. k. — kint. Bárány élő — — — — — k. lelt bárány — — — — — k. Kivételésen ár — l-ig páronkint. Az irányzat élénk, az árak változatlanok maradtak.

Sertéskeznyvásár. (A székelyvárosi sertés-vásár és közvágóhíd intézősége.) Augusztus 28. án. Felhajtás: Zsirterítés, ugymint Öreg I. rendű — kilogramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanió — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husstetés ugymint: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Felhajtás összege 924 darab, 37 darab süldő, Előző napi maradvány 245 darab, 10 darab süldő, összesen 1199 darab, 47 darab süldő. Eladott 991 darab sertés, 47 darab süldő. Maradvány 208 darab, — darab süldő. A vásár irányzata igen élénk. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetelték: Zsirterítés: Öreg I. r. 850 kgr-on felül 90—98 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 90—96 fillérig, selejtelt 90—92 fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 96—102 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 91—100 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 83—96 fillérig, süldő 88—106 fillérig, malac — fillérig. Husstetés: Nehéz 300 kilo-

— Szerencés ember! Már azelőtt is vagyonos volt.
— Nem, nem hiszem. Anyámtól gyakran hallottam, hogy mindig pénzzavarokkal küzdött.
— Most nagyon gazdag?
— Oh igen! Gyönyörű birtoka van, amely szép jövedelmet hajt. Azonkívül készpénzt is örökölt.
— Hol volt nagybátyja, amikor a fiatal nő meghalt?
— Indiában.
— Tehát csak nagysokára értesült annak haláláról.
— Ugy van, a nagy távolság miatt.
— Visszahozták Angliába a halottat?
— Természetesen. Ugy Hardennét, mint gyermekét és Frank Harden mellett a dansvillei családi sírboltban aluszszák most örök álmukat.
— Es John Harden erre birtokba vette bátyja uradalmait.
— Ugy van. Ezzel semmi nehézsége nem volt, mert tagadhatatlanul ő volt egyetlen jogos örökös.
— Remélem, nem találja szerénytelennek, hogy annyi kérdéssel faggattam. De ily dolgok mindig érdekelni szoktak és azonkívül Laura, John Harden ur mostani neje legbensőbb barátóm.
— Gyönyörű szép asszony. Káprázatos jelenség és nagyon tehetséges asszony. De látom... egy ur közeledik, aki önt az asztalhoz akarja vezetni.

XII.

A mult meghalt, éljen a jövő!

A siker rendszeren emelkedett hangulatot teremt és ily hangulatban volt Elfie Leonard, amikor egy kőfogatú bérkoscsin a Metropole-szállóba hajtattott, miután Munravené asszonynyal és leányával megbeszélte volt, hogy együtt mennek bevásárolni.

(Folytatása következik.)

REGÉNY

A szép özvegy

— REGÉNY —

Irta: KEVILL-DAVIES ALBERT

(13)

— Attól félek, hogy a gőzhajón töltött szép napok sohasem térnek vissza, — szölt a szép özvegy naiv hangon és a legnagyobb őszinteséggel hozzátette: — Oly boldog voltam és szeretném még egyszer átélni ama napokat.
— Talán vissza fognak térni. Ki tudja! Ennél gyönyörűbb utazásom még nem volt a tengeren és ezért főképp önnek tartozom hálával.
— Es Munraven kisasszonynak, egészítette ki gyorsan kérdő tekintettel.
— Ugy van, részben Munraven kisasszonynak, de főképp önnek.
— Es mégis Munraven kisasszonyt többször meglátogatta, míg télem távolmaradt és talán sohasem gondolt rém.
— Oh mégis! De mint mondtam, nagyon el voltam foglalva és több napig nem voltam Londonban. On tudja, hogy anyám különös előzetettel viseltetik Munraven kisasszony iránt és gyakran kiköcsikázik vele. Azért gyakran láttuk egymást.
— Alice irigylésre méltó. Édesanyját láttam egy napon a Metropole-szállóban. Akkor erről beszélt, hogy Alice rendkívül hasonlít egy nőhöz, aki barátónő volt.
— Igen, sokat beszélnek róla. Munraven kisasszony feltűnően hasonlít nagybátyám egy unokanővérehez, aki sok év előtt halt meg.
— Alice nagyon esinos; de szépségének valami sajátosság jellege van, ami nagyon ritkán látható.

Szerkesztés szám 1903. augusztus 25. napján volt készlet 42.277 darab. — 1903. augusztus 26. napján elhajtott 1752 darab. — 1903. augusztus 28. napján elhajtott 570 darab, 1903. augusztus hó 27. napjára maradt készletben 43.859 darab.

Napirend.

Napirend: Szombat, augusztus 29. — Róma-katolikus: Ker. Ján. fejv. — Protestáns: János. — Görög-orosz: (augusztus 16.) Diomedé. — Zsidó: Elul 8. Sabbath Sofim. — Nap két: 4 óra 59 perccor. — Nyugszik: 6 óra 29 perccor. — Hold két: 12 órakor délben. — Nyugszik: 10 óra 14 perccor este. — Első negyed 9 óra 34 perccor este. A miniszterek nem fogadnak. A képviselőház hármaga fogad 11—12-ig. A M. Nemzeti Múzeum történelmi és irodalomtörténelmi kiállítására. Nyitva d. e. 9 órától d. u. 1 óráig díjtalanul, 1—2 óra között 1 koronáért. Nemzeti Múzeum. Képtár s néprajzi tár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig. Meséskönyvtár múzeum (Kerepesi-út 72.) d. e. 9-től 1 óráig. A földtani intézet múzeuma a Városligeti Iparcsarnokban délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3 órától 6-ig.

Budapesti tanonc- és segédmunka-kidállítása a Városligeti Iparcsarnokba. Nyitva reggel délelőtt 9 órától este 6 óráig. Belépődíj 20 fillér. A földrajzi könyvtár (Károly-kört 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9—1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9—12-ig. A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig. Nyitva minden hétköznap délután 3 óráig. Menőgyűlés helyisége a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-ig. Egyetemi füvészkert az Üllői-úton délelőtt 7 órától 12 óráig és d. u. 3 órától 8 óráig. Az aquinumi datások és múzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyiérdekű vasút a Pálffy-térrel. Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér. Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság, kereskedelmi szakönyvtára, tudakozó-osztálya és keleti miniatúra V. kerület Váci-kört 32. szám alatti. Hivatalos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Haza-izai termékek alandó kiállítása és kereskedelem-történelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melvben az üzletvezetés arányosítása is eszélő) a varsligeti iparcsarnokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelőtt 9

órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kereskedelmek központi intézettsége (Magyar kereskedelmi részvénrtársaság) V. Váci-kört 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, augusztus 28. Hazánkban az idő normálisnál alacsonyabb hőmérséklet mellett tulnyomóan száraz volt. Kévs eső az ország déli részén esett. A levegőnyomás Európában általában sültyed és a közép-európai maximum kissé déli felé húzódtott. Az idő a kontinens déli felében tulnyomóan derült. Esők északi Európában és a Balkánon voltak. A hőmérsékleti viszonyokban nincs lényeges változás. A hőmérsékleti változás. Száraz, meleg idő várható.

Nincs többé **székrekedés** megosztott az az én hűtő: Bécs, XVIII. Ladenburg-gasse 46.2 Prospectus ingyen. Próbarendelés 1 drb 3 K. bérn. u. tányttel. **huss-kalácsom.**

A Szász-főle elemi leány- és fiúiskola igazgatósága
felkéri a szülöket, sziveskedjenek értesítőt kérni.
Andrássy-ut 83. sz. Körönd.

Nyári lakásokban
egy a betegpótlásra, valamint az egészég fenntartására a Guttman-főle szabadalmazott, légmentesen elzárható csob-closetek, closetülések és pots de chambre nélküli csob-closetek.
A monarchia legnagyobb ártete ezen külső-egészségesekben.
Closet-papír, papír-sekrények, bidei, egészégi köpcsekkék stb.
Guttman L. Budapest
cs. és kir. szab. closet-gyár
IV. Városház-utca 2.
Kossuth Lajos-u. sarkán.
Az osztrák-magyar THERMOPHOR-vállalat vezérköpviselőtsége.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Valódi csak ezen védjeggyel. Óvakodjunk az utánzásoktól!

Titkos betegségek
gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján
Dr. KAJDACSY
v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos
Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít: húgycsőfolyást, hólyagbajot, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfierőt, idősebbeknél is electro Massage vagy Psychropn által. Onfer-tőzést és annak utóbjait: ideg- és háterinc-bajt és minden női bajokat.
— Rendel: 9 órától 4-ig és este 7—3-ig. —
Budapesten, Kigyó-utca 5.
Clotild-palota (I. emelet).
Átjáró ház. — Lift használát.
Levelekre válaszol, gyógyszerokról gondoskodik.
Levél útján is biztos gyógyísker.
E napokban hagyta el a sajtót:
„Bizalmas Barát”
amely könyvecske, mely mindennemű férfi- és női nemibajokban kellő utmutatással szolgál. Kapható a szerzőnél: (Dr. Kajdacsy József). Ára csak 1 kor. Vidéki megrendelések 20 fillérrel drágábbak

SANTAL EGGER
Tiszta kolostriád olajból készült és hatásban fölmúlja a külföldi szereket, mert még a leghevesebb orvosok is ajánlják.
SANTAL EGGER
Képből magyar közönség. Számos elismerő levél bizonyítja hogy biztosan és gyorsan meggyógyítja a fiatalok betegségeit.
SANTAL EGGER
csak a törv. védett „Santal” védjeggyel valódi. Ára 3 kor. Vidékre 3 K. 40 fill. előlege bekioldása után bérmentve küldi a **WADÓZ-GYÓGYSZERTÁR** Budapest VI., Váci-kört 17.

A 17784. számú
„Typerendező gép”
című, 1899. szept. 13-ról kelt magyar szabadalomra vevők vagy engedélyesek kerestetnek. Szives ajánlatok „W. V. 5556” alatt **Mosse Radolhoz, Bécs, L. Seilerstätte 2.** keretnek.
MAGYAR
orvosi műszertár
Budapest, VII., Kerepesi-út 32., a Rókus-körházal szemben.
Univerzális sérvkötők! Müllabak! Mükézek!
Gummi és háltyag-különlegességek, valódi francia gyártmány, 2—12 kor-ig tucatlja, rövid Capottok 4-től 10 kor-ig tucatlja, női övszer, pess. oclus, orvosi rendelre, 3—5 kor. darab. Diana-ív havibaj-köték, 3—7 kor. drbjá.
20 kor. megrendelésnél 20% engedmény.
Betegelő-székek
és az összes betegpótlási cikkek nagy választékban kaphatók. Nagy képes árjegyzékek diszcreten, ingyen és bérmentve.
A vörös keresztre ügyeljünk.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb
PAP, PAP, PAP
Ezen specialista legjobban ajánlható szerfelett gazdag tapasztalatai alapján, melyeket a kórház húgyszervi és hújakóros osztályán való működése alatt számos éven át szerzett.
Dr. FABINYI
specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos
gyökeresen és rövid idő alatt gyógyít a rendszer foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű
titkos betegséget
(húgycsőfolyást, sebeket, syphilist és önfertő-zésből támadt idegbajokat).
Meglepető az eredmény **FÉRFIUI GYEN-GESEGNÉL (IMPOTENTIA)** még öre-gebb egyeneknél is.
Biztos siker folytán honorárium utólag is fizethető.
Levelekre díjtalanul válasz; kívántra gyógyszer-ek Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.
Budapesten, Erzsébet-kört 12. sz.
Félemlét: bejárt a lépcsőnél. Külön váróterem

GICHNER JANOS
papán, mátsé és képtelenségre gyáros, szőnyeg, függőly, va-bulor stb. nagy raktára
Budapest, VII., Erzsébet-kört 20.
Árjegyzéket kívántra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontatlan szerződhetnek, nem tartozó árak kiküldhet-nek, vagy a pénz visszautalít.

UDJONSÁG! **UDJONSÁG!**
Eppon most jelent meg
Theisz—Matskássy
FRANCZIA-MAGYAR
ÉS
MAGYAR-FRANCZIA
SZÓTÁRA.
I. rész. Francia-Magyar szótár
Dr. Theisz Gyulától. **Ára 5 kor.**
II. rész. Magyar-Francia szótár
Matskássy Józseftől. **Sajtó alatt.**
Ezen szótár megjelenésével régen érzett hiányt pótol. Gazdag szókincsekben, fölmúlja az eddig használtat-ban levő külföldi szótárakat, mert magyar viszonyok-hoz van alkalmazva, vizta nyomású, sajtóhamentes szövege előny biztosít számára az eddigi magiolent magyar-francia szótárak felett. A szótár II. része sajtó alatt van.
Megrendelhető a kiadónál:
LAMPEL R. (Wodianer F. és Fial)
cs. és kir. udvari könyvkereskedésben
BUDAPEST, VI., Andrássy-ut 21. sz. alatt.

Eredeti **MABILLE**-rendszerű
borsajtólók
kettős áttétellel
ugyszültén
szőlőzúzók
szavatolt legjobb minőségben jutányos áron
Szücs Zsigmondnál
Budapest, VI., Nagymező-u. 68.

Vadászok figyelmébe!
MEGJELENT! **MEGJELENT!**
DIEZEL
Az apróvad vadászata.
Diszkadás. Fordította és átdolgozta **Dr. MIKA KÁROLY.** Bársony István előszavával. 16 szines, 20 műnyomású és 217 szöveggéppel. — Ára díszkötésben 20 kor.
Az angol vizsla és fajbéli tisztfa tenyészítése.
Irtá **KYNOPHIL.** — Kiadja az országos magyar vadászati véd-egylet. 4 képpel. Ára 4 kor.
A vizsla idomítása.
Irtá **FÓNAGY JOZSEF.** Második javított és bővített kiadás. Képekkel, vázsonkötésben. Ára 6 kor.
A vizsla parforce idomítása.
Oswald és Wörz módszere nyomán irtá **MIKA KÁROLY.** Képekkel, vázsonkötésben. Ára 2 kor. 40 fill.
KAPHATÓK A KIADÓ ATHENAEUM R-TÁRS-NÁL BUDAPEST, VII., KEREPESI-ÚT 54. SZ. ÉS MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBN.

